

GAZSÓ ISTVÁN (VÉGH HANTA)

A TÖRTÉNELEM MÁRPEDIG MAKACS DOLOG

VÁLASZ A FOURFOUR TWO "EGY POLITIKAI TORZSZÜLÖTT KLUB SAJÁTÍTANÁ KI PUSKÁS
NEVÉT" C. CIKKÉRE

TARTALOM

Pre.....	3
Első állítás: a politikusnak köszönhető létről.....	5
Második állítás: az összehozott játékoskeretről.....	6
Harmadik állítás: a mesterséges fölfuttatásról.....	9
A háborút követő évek Kispestje.....	9
Rákosi és a futball.....	12
Negyedik állítás: a számottevő eredményekről.....	13
Ötödik állítás: a méltó névhasználatról.....	15
Hatodik állítás: a hagyományokról.....	16
A Honvéd és Kispest.....	16
Egy apróság.....	17
Hetedik állítás: a szimpatizánsokról.....	17
A nézőszámok.....	18
Nyolcadik állítás: a másik klubról.....	21
Puskás eredményessége klubok szerint.....	21
Kitekintő: A BEK korai történelme.....	22
Mit lehet egyáltalán legnagyobb sikernek nevezni?.....	22
Kilencedik állítás: a kisajátításról.....	23
A klub maga.....	24
Más klubok.....	25
A szurkolók.....	25
A magyar társadalom.....	26
A világ.....	26
Tizedik állítás: a névről.....	28
Bibliográfia.....	29
Online elérhető cikkek, tartalmak.....	29
Online nem elérhető könyvek, tanulmányok, filmek.....	29
Post.....	31

PRE

Egyre többen érzik úgy, hogy Magyarországon 2016-ban rossz irányba mennek a futball viselt dolgai. Épülnek-szépülnek a stadionok, egyre több az akadémia, a futballozó fiatal, a kormányzat elkötelezettnek tűnik a sport iránt, és akár saját népszerűségvesztését is kockáztatva, nem rest arra nagyobb mennyiségű közvagyonot áldozni.

Azonban van valami a levegőben, valami nem igazán kézzelfogható, ami mégis mérgezi a magyar labdarúgást, és ez pedig az őszinteség teljes hiánya, a sunyítás, a hatalomnak való kiszolgáltatottság, valamint az ezekből következő szervilizmus, az erkölcsi normák betartása helyett azoknak csak hangoztatása, valamint a politikum totális betüremkedése az egyesületek és a szövetség életébe. Külön szépsége az egésznek, hogy ha egy politikus szerepet vállal (fogalmazzunk finoman így) egy klub életében, akkor máris azt hiszi, bármit megtehet, mert a kritikusi sosem szakmai, hanem állítása szerint politikai alapon támadják. Mindig és kizárólag politikai alapon.

Az általános erkölcsi norma szerint Puskás Ferenc nevével visszaélő felcsúti intézményhálózat tehát nem az erkölcsi normák ellen vétett, amikor tetszelegni kezdett más dicsfényében, hanem aki ezt mondja, az Orbán Viktor miniszterelnököt támadja azért, mert nem tetszik neki, hogy Magyarország miniszterelnöke. Kikezdhethetlen érvelés. Miután sem a női, sem a férfi válogatott nem jutott ki a 2016-os olimpiára, ugyanezt az érvrendszert vette elő¹ a Magyar Kézilabda Szövetség elnöki posztját betöltő Kocsis Máté is, aki *civilben* politikus, a Fidesz budapesti elnöke, Józsefváros polgármestere, korábbi parlamenti képviselő.

Kezd úgy tűnni a dolog, hogy az értelmes vita lehetősége megszűnt, a politikum hűbéresei ellepték a magyar sportot, a józan párbeszéd kezdeményezése helyett maradt a politikai alapú támadás bemondása, és a valódi szereplőktől (sportolóktól, sportvezetőktől, korábbi legendáktól, szurkolóktól, a közvéleménytől) való elzárkózás. Akinél a pénzcsap, az diktál, és mivel ma Magyarországon tisztán üzleti alapon szinte finanszírozhatatlan lenne az élsport, így a közös pénz elköltése felett rendelkezők kezébe csúszott át ez a hatalom is.

Ne lepődjünk tehát meg, ha a felcsúti akadémia korábbi sajtófőnöke, a FourFourTwo magyar kiadásának főszerkesztője, a Puskas.com ügyvezető igazgatója², a Magyar Sportújságírók Szövetségének furcsa körülmények között³ megválasztott elnöke, Orbán Viktor miniszterelnök őszinte és kikezdhethetlen rajongója, Szöllősi György úgy hiszi, mindent megengedhet magának, ami Puskás Ferenc nevével kapcsolatos. Puskás életrajzából a Kispest és a Honvéd kiírása, elbogatellizálása évek óta zajlik részéről⁴, és volt, hogy odáig ment, letiltott termékeket, amelyen Puskás Ferenc képmása szerepelt, vagy szerepelt volna⁵.

¹ Például: <http://444.hu/2016/02/01/lemond-e-kocsis-mate-a-magyar-kezilabda-legnagyobb-kudarca-utan> (utolsó elérés: 2016.02.09.) vagy <http://www.origo.hu/sport/kezilabda/20160202-kezilabda-elkuldtek-dujsebajevet-a-noknel-martin-es-elek-a-kapitany.html> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

² A Puskas.com Puskás Ferenc örökösének licenckezelő cége. Az igazgatók névsora elérhető a puskas.com honlapján: <http://www.puskas.com/hu/impreszum.html> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

³ Az MSÚSZ elnökválasztásáról bővebben: <http://csak.taccs.hu/2015/04/30/4441/> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

⁴ 2007-ben például még a Nemzeti Sport újságírójaként montírozta le Puskás mezéről a Honvéd feliratot. <http://index.hu/sport/futball/2007/01/16/070116puskas/> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

⁵ Felmerül kérdésként, hogy a londoni 6:3-nak emléket állító erzsébetvárosi tűzfalról miért hiányzik Puskás Ferenc képmása? Miért csak Grosics, Czibor, Bozsik és Buzánszky látható rajta? <http://index.hu/urbanista/2013/10/16/elkeszult-veg-re-az-orias-falfestmeny-a-6-3-rol-ilyen-lett/> (utolsó elérés: 2016.02.09.), és ugyanezt erősíti meg George F. Hemingway 2016.02.09-én kelt blogbejegyzése is: <http://www.nb1.hu/hirek/szomoru> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

2014-ben ebbe a közegbe robbant bele az ún. *molino-gate*. Röviden összefoglalva annyi történt, hogy a Bp. Honvéd a felcsúti akadémiával játszott bajnoki mérkőzést Székesfehérvárott, a televízió nem közvetítette, a nézőszám alulról verdeste az ötszázat, és ennek is nagy része a fővárosból érkezett vendégdrukker volt. A szurkolók egy háromrészes Puskás-Kispest-Hungary feliratú molinót szerettek volna kifüggeszteni a szektoruk előtti kerítésre, amiből a hazai klub illetékesei nem engedélyezték a Puskás nevét tartalmazó darabot, azzal az indokkal, hogy az az ő egyesületük neve.

Az egészről nem lett volna semmi, ha csendben maradnak, így viszont felkapta az országos sajtó a történetet, és elindult egy adok-kapok, amely természetesen igen hamar áttelődött az imént említett politikai síkra - az egyik fél értelmezésében. Ennek lett egyenes következménye egy, a valóságról félelmetesen levált és a saját szervilizmusában és képzelt erkölcsiségében tapicskoló ember újságjában egy botrányos cikk megjelentése - gondosan név nélkül - *Egy politikai torzszülött klub sajátítaná ki Puskás nevét*⁶ címmel.

A cikknek és a *molino-gatenek* ezt követően még kalandosabb utóélete lett. Szöllősi György 2014 nyarán távozott a felcsúti klub kommunikációs igazgatói posztjáról, vélhetően a klubhoz köthető, és a klub nevében a társadalom felé egyre vállalhatatlanabb tartalmú megnyilatkozások sűrűsödése miatt, amelyek jelentős része a saját, személyes sértettségének hangsúlyozása volt. A másik a Bp. Honvéd egyidejű támadása a FourFourTwo angolai jogtulajdonosánál és a magyar bíróságokon. Utóbbiból végül *vesztesként* kerül ki a Honvéd, mert az ítéletben kimondják, hogy az ormótlanságok sorozatát tartalmazó, és mind a klubot, mind a szurkolóit, mind a közvélemény egy jelentős részét megsértő és felháborító írás *nem a becsület megsértésére is alkalmas hazugságokat, hanem pusztán véleményt tartalmazott*⁷.

~

Ez a dolgozat is az eredeti cikk hazug és sértő állításaira született válaszként, kissé bővebben, és tényekkel alátámasztva elmesélni egyes olyan részleteket, amelyeket talán még a legelvakultabb kispesti szurkolók is rosszul, pontatlanul tudnak. Eredetileg 2014 tavaszán vágtam bele a kísérletbe, majd egy időre talonba tettem, és most, a bírósági ítélet kihirdetése után vettem elő újra, és fejeztem be.

A szerkezet igen egyszerű: minden fejezet a botrányos cikk egy-egy állításának a kitérője lesz, a cím alatt dőlt betűvel beidézve az eredetileg elhangzott mondatokat.

⁶ <http://www.fourfourtwo.hu/hirek/magyarorszag/bp.-honved/egy-politikai-torzszulott-klub-sajatitana-ki-puskas-nevet> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

⁷ Részemről örülök az ítélet tartalmának, mert egyrészt megvédi a vélemény szabadságát, másrészt a jog feletti erkölcsi győztes szerepébe helyez minden, a Honvédhoz köthető, és a cikkel megsértett embert.

ELSŐ ÁLLÍTÁS: A POLITIKUSNAK KÖSZÖNHETŐ LÉTRŐL

Egy NB I-es magyar futballcsapat, amely egy politikusnak köszönheti a létét.

A Kispesti AC-t 1909-ben alapították, még az Osztrák-Magyar Monarchia idején. Alapszabályát⁸ - a kornak megfelelő módon - a Belügyminisztérium illetékesei ellenjegyzik. Alapítói és korai történelmének vezetői között nem találunk egyetlen politikust sem, sőt, nagyon sok egyesülettel ellentétben, a tiszteletbeli elnöki posztját sem tölti be egyetlen aktív, vagy visszavonult, a politikummal szoros kapcsolatot ápoló notabilitás⁹. A Kispest a lokalitás klubja volt, társadalmi elfogadottságát még részben sem tőle független személyek szerepeltetésén keresztül kívánta megszerezni.

Feltételezzük, az állítás nem az akkor már negyven éve futballozó Kispestre, hanem az 1949 legvégén, a cezúra évében megalakult, és a Kispestet magába olvasztó Bp. Honvédra vonatkozik. A második köztársaság szovjet segítséggel történő bedarálása, és a társadalom szovjet mintára való átalakításának kísérlete az ország sportéletének minden területén érezte hatását. Az egyesületek kivétel nélkül egy-egy központilag irányított társadalmi szervezet ellenőrzése alá kerültek formailag, így a Honvédség frissen létrejött egyesületébe beolvasztott Kispest sem kerülhette el sorsát.

A saját múlttól való megfosztás, és az új identitással való felruházás erőltetése mögött azonban mindig ott találunk vagy egy embert, vagy egy elfoglalt pozíciót, ahol, és aki szeretett volna magának egy kis sportsikert, egy kis elismertséget, vagy csak volt még annyi kijárási lehetősége, hogy a saját kedvencétől elhárítson egy könnyen negatív képzettársítással terhelhető új tartalmat, ha már a kötelező felruházástól nem tudja mentesíteni. Ekkoriban szinte minden magyar futballcsapat egy-egy nagypolitikai szereplőnek köszönhette a létét, és annak a hatalmi mezőben elfoglalt szerepével arányosan részesült a hatalom támogatásából.

Kicsit bővítve az időtávon, a magyarországi szocializmus első két évtizedében tűnnek fel, és/vagy ragadnak meg hosszú időre a labdarúgás élvonalában olyan egyesületek, mint a Tatabánya, a Szegedi EAC, a Dunaújváros, a Pécs, a Videoton, a Zalaegerszeg. Manapság őket szeretjük gazdag történelemmel rendelkező vidéki fellegváraknak nevezni, és új stadionnal megajándékozni.

Nem csupán a korszak elejére, hanem az egészére jellemző, hogy a korábban erősen fővároscentrikus magyar labdarúgás szerkezete széthullik, helyébe pedig egy területileg valamivel jobban elosztott rendszer lép. Talán a Győri ETO volt az első, már a nyolcvanas évek elején, amely klub némi önállóságot tudott kiharcolni magának, jórészt az anyavállalat által megtermelt devizatömeg lobbijének köszönhetően. De még ez a relatív függetlenség sem volt elég arra, hogy például bajnoki címvédőként át tudják igazolni a válogatott Kardos Józsefet az Újpesti Dózsától¹⁰.

Láthatjuk, a Kispestről önkényesen leválasztott Honvédot, mint külön történelmet csak úgy lehet ebben a korszakban negatív, sőt bármilyen töltettel felruházni, ha elfogadjuk, hogy közben az ország összes sportegyesületével pontosan ugyanaz történt. A Honvéd nem választott, egyik egyesület sem

⁸ Az alapszabály másolata megtekinthető a Kispesti Futball Házban. (Kispest, Fő utca 38., futballhaz.kispest.hu)

⁹ Például az MTK-nál: nagybudafalvi Vermes Lajos (elnök, 1889-92), kükemezei Kükemezey Árpád (alelnök, 1889), barátosi Porzolt Gyula (elnök, 1892-1898), galgóci Heteés Antal, dr. (elnök, 1898-1903), Brüll Alfréd (elnök, 1905-1944), vagy néhányan a tiszteletbeli tagok közül: Bárczy István dr. (Budapest főpolgármestere 1906 és 1918 között, igazságügy-miniszter 1919 közül és 1920 között), Berzeviczy Albert dr. (a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke 1895 és 1904 között, vallás- és közoktatásügyi miniszter 1903 és 1905 között, az MTA elnöke 1905 és 1936 között), gróf Csáky Albin (vallás- és közoktatásügyi miniszter 1888 és 1894 között, Wlassics Gyula dr. (vallás- és közoktatásügyi miniszter 1895 és 1903 között, az MTK alelnöke 1898 és 1901 között) (Fodor, 1913.)

¹⁰ Kardos kálváriája részletesen: *maribor_*, 2014.

választhatott, helyette egy szűk érdekkör mindenkinek megmondta, hogy mi lesz, és az nagyjából úgy is lett, majd a hatvanas évektől ez az állapot konzerválódott egészen a rendszerváltásig.

Ilyen a mai magyar labdarúgásban egész biztosan nem fordulhatna elő.

MÁSODIK ÁLLÍTÁS: AZ ÖSSZELOPOTT JÁTÉKOSKERETRŐL

Egy magyar futballklub, ellenszenves módon összelopott játékoskerettel.

Ismét a történelem egy szeletének tagadásával állunk szemben. Vegyük át akkor még egyszer: a Kispestet (a mai Budapest Honvéd jogelődjét) 1909-ben alapították, és nem 1949-ben Budapesti Honvéd néven. Például Puskás Ferenc is a Kispest játékosa volt 1937 és 1949 között, vagyis tizenkét éven át. (Csak zárójelben, hogy a Kispestből lett Honvédban hat, a Real Madridban nyolc évet töltött el.)

Természetesen lehet úgy kezelni, hogy a Kispestből gründolt Honvéd ellopta és nem megörökölte a Kispest játékoskeretét, de az a valóság egy eléggé önkényes kifacsarása lenne. 1950-ben a Honvéd egy szinte teljesen kispesti nevelésű és kötődésű kerettel lett története során először bajnok.

A következő években - ahogy azt írtuk is - valóban gyökeresen átalakul a magyar labdarúgás, és így a játékosigazolások logikája is, amelynek egyik, és nem az egyetlen kedvezményezettje épp a Bp. Honvéd egyesülete lett.

Néhány nagyobb név azok közül, akik 1950 és 1951 között klubot váltottak, vagy kényszerültek váltani:

- **Deák Ferenc** (20/29, 0/0¹¹) 1950: FTC → Bp. Dózsa
- **Budai II. László** (8/2, 31/8) 1950: FTC → Bp. Honvéd
- **Kocsis Sándor** (9/10, 59/65) 1950: FTC → Bp. Honvéd
- **Henni Géza** (13, 3) 1950: FTC → Bp. Dózsa
- **Grosics Gyula** (5, 81- 1950: Teherfuvar → Bp. Honvéd
- **Czibor Zoltán** (6/1, 14/4, 26/12) 1951: FTC → Csepel, majd 1953: Bp. Bástya, de a Bp. Honvédba rendelik át
- **Lóránt Gyula** (7/0, 30/0) 1951: Vasas → Bp. Honvéd
- **Zakariás József** (12/0, 23/0) 1951: Teherfuvar → Bp. Bástya

A kibocsájtó egyesületeken végigtekintve jól látható, hogy az 1949-ben még bajnokságot nyerő Ferencváros, és a hozzá kapcsolódó szurkolói és társadalmi tartalmak letörése elsődleges fontosságú volt a hatalomnak.

- **Budai II.** a Honvédnál Horváth István helyére került. Eközben a Bástyában Sándor Károly, a Dózsában az egykor kispesti Egresi Béla játszott jobbszélsőt, cseréje egyiküknek sem volt indokolt.
- **Grosics** a Vasashoz visszatérő Ruzsa helyére érkezett. A Bástyában ekkor Gellér, a Dózsában a Ferencvárostól átkerült Henni a kapus.
- **Kocsis** Gyulai László posztját veszi át a Honvédban, eközben a Bástyában Hidegkuti a jobbösszekötő, a Dózsában pedig a frissen igazolt, egyszeres válogatott Virág István. Utóbbi

¹¹ Válogatott mérkőzéseinek és góljainak száma az átigazolásokkor, illetve azt követően.

játékos minőségeit nem lebecsülve elgondolkodtató, hogy Kocsis Honvédba kerülése egyáltalán nem olyan *egyértelmű*, azonban nála köztudott volt, hogy a már megismert társaival szeretett volna együtt futballozni, így mégsem nevezhető váratlannak az átigazolása. A Honvédban maradt Budai II. a szélsője.

- **Lóránt** Patyi Mihály posztjára érkezik. A Bástyában Börzsei, a Dózsában Várhidi volt ekkoriban a centerhalf.
- **Zakariás** a Bástyába kerül, így nem bontják meg a jól működő Bozsik-Bányai fedezetsort, viszont létrejön a legalább hasonló erősségű Kovács I.-Zakariás.

A korszakban egyedül valódi középcsatárt nem tudott igazolni a Honvéd. A fiatal Tichy 1955-as feltűnéséig szükségből Horváth István, Budai I. László, a Czibor átigazolása miatt középre húzódó Babolcsay, majd legvégül a Szegedről felkerült Machos játszott a csatársor tengelyében, miközben a Bástyában Palotás, a válogatottban a szintén bástyás Hidegkuti, a Dózsában pedig az oda vezényelt Deák oldotta meg a feladatot.

Jól látható, hogy a Honvéd megerősítése a nyilvánvaló politikai szándékon és akaraton túl egy valamiféle kiegyenlítő mechanizmust is tartalmazott¹². Az eleve szétszedésre ítélt Ferencvárosból (Kinizsi, ÉDOSZ) kikerülő játékosok posztjain épp a Honvéd bizonyult a leggyengébbnek a Bástya és a Dózsa viszonylatában, így értelemszerűen ide terelték őket. A rendszer másik nagy vesztese az akkoriban Teherfuvar néven szereplő Budafok lett. Őket az 1949-50-es nyolcadik helyezésként, 1950-ben beolvasztják a Bp. Előrébe, miközben több játékosukat más klubokhoz irányítják¹³.

A Honvéd Budai II. és Kocsis személyében egy teljes jobbszárnyat, Grosiccsal pedig új kapust kapott, miközben a Dózsa szintén egy kapushoz (Henni¹⁴) jutott hozzá, valamint egy középcsatárhoz (Deák¹⁵), egy jobbfedezethez (Fűrjes¹⁶) és egy jobbösszekötőhöz (Virág¹⁷). A különbség csak annyi, hogy Henni és Deák kipróbált, sokszoros válogatott labdarúgó volt már ekkoriban, a Honvédhoz érkezők pedig a jövő lehetséges tehetségei¹⁸.

Ellenszenves vagy sem a Honvéd, valamint a közfelfogásban a Honvédhoz társított igazoláspolitiká, mint jelenség, azonban az ötvenes évek elején még egy Honvédhoz hasonló egyesületnek is csak részleges beleszólása lehetett abba, hogy ki játszik és ki nem játszik nála. Arról jóval feljebb döntöttek,

¹² Természetesen elismerjük, a válogatott szövetségi kapitányának, Sebes Gusztávnak lehetett, sőt valószínűleg volt is némi beleszólása abba, hogy egyes játékok melyik klubhoz kerüljenek.

¹³ Bőripari DSE: Bagoly; Csepel: Béres (1951); Diósgyőr: Dobó; Honvéd: Bártfai (1951), Grosics; MTK: Zakariás (1951); Pécs: Szuh; Újpest: Fűrjes, Virág; Szombathely: Magyar, Szabó; Vasas: Zsolnai. Akinél zárójelben 1951 szerepel, azok a félidényes 1950-es bajnokságot még a Bp. Előrében töltötték.

¹⁴ Henni Károlyi József, az 1947-ben a Diósgyőrtől igazolt, ötszörös válogatott kapus helyére érkezett. Károlyi 1950-ben visszatért Diósgyőrbe.

¹⁵ Deák érkezése előtt Halasi Béla és Várnai Lajos játszott az Újpestben középcsatárt. 1950 után epizódszerep jut nekik, végül 1952-ben mindketten távoznak.

¹⁶ Fűrjes István a Budafok nevelése, és annak jogutódjától, a Teherfuvarától érkezett. Két idény után távozik.

¹⁷ Virág István: A Teherfuvarától érkezik, és 1957-ig marad a Dózsában. Egyszeres válogatott.

¹⁸ Az 1945 és 1949 közötti ún. koalíciós korszak legjobb csapatának Földessy a következőket teszi: Henni (FTC), Rudas (FTC), Balogh II. (UTE), Nagymarosi (UTE), Börzsei (Elektromos, Kolozsvár, MTK), Lakat (FTC), Egresi (Kispest, UTE), Szusza (UTE), Deák (Szentlőrinc, FTC), Puskás (Kispest), Tóth III. (Vasas) (Földessy, 1958., 69.p) Ugyanez a csapat 1949-50 után: Henni (UTE), Rudas, Balogh II., Nagymarosi, Börzsei, Lakat, Egresi, Szusza, Deák (UTE), Puskás, Tóth III. (visszavonult). Ezen a példán keresztül is jól látható, hogy inkább az FTC tudatos szétveréséről lehet beszélni, valamint a kész futballisták Újpestre tereléséről.

és ne feledjük, Farkas Mihályt, a legsötétebb évek honvédelmi miniszterét nem a Kispest termelte ki, hanem ő szipkázta be maga alá az aktuális magyar bajnoki cím legfőbb várományosát. Érzékletes példa, hogy a Honvédba egyáltalán nem vágyó Czibor, ha a Fradiban nem is maradhatott, azért egy csepeli kitérővel képes volt húzni-halasztani a már korábban, tőle függetlenül meghozott döntést.

Megjegyzésként ide tartozik, hogy a polgári korszak hajnalán, 1919-20-ban a szinte csupa helyi játékosból álló Kispest¹⁹ második helyen végez a bajnokságban, majd egy évre rá jön az ún. profivád²⁰, és a bújtatott profizmusban ugyanúgy bűnrészes, de remek politikai és egyéb kapcsolatokkal rendelkező riválisok kapva az alkalmon, átigazolják a súlyosan megbüntetett klub legjobb játékosait. Eltiltását követően Csontos Kálmán és Jeszmás Újpestre, Eisenhoffer a Ferencvárosba, Jeny és Stallmach az MTK-ba kerül, a Kispest pedig a tabella alsóbb régióiba. A földön fekvő és magatehetetlen egyesületek kifosztása tehát nem egyedi jelenség, értelmetlen csak és kizárólag a Rákosi-korszak éveire ráhúzni²¹.

¹⁹ Az előzményekről bővebben: *Gazsó, 2012.*

²⁰ A húszas évekre egyre több játékosban merült fel, hogy a labdarúgásból, mint főkereseti tevékenységből éljen meg. Külföldön egyre több egyesületben lehetett nyíltan pénz keresni, így Magyarországon is rákényszerültek a klubok arra, hogy fizessenek, igaz, csak titokban, mert az amatőrszabályzat tiltotta. Nem csak a pénzt elfogadó játékosok számítottak azonban profinak, hanem minden olyan játékos, aki egy profival együtt pályára lépett, függetlenül attól, hogy azt pénzért, vagy amatőr alapon tette. A Kispest is belecsúszik az utóbbi hibába, amikor egy németországi túrán a profi válogatottban is szereplő Jeszmást játszatta. Ez indítja be a kispesti profipert. A játékosokat elkezdik visszaamatőrösíteni, Mayer Béla, a klub intézője pedig lemond posztjáról. Már majdnem minden elrendeződik, amikor sorra robbannak az újabb bombák. Előbb Jeny panaszkodik, hogy *keveset keres*, majd a Kispestet jelentik fel tiltott játékoscsábításért, aztán előveszik Mayert is, aki korábban Jeszmást montírozta le a németországi mérkőzés csapatképéről. Mayer ekkor bevallja, hogy a klub kettős könyvelést vezet a jegyeladások során, és a különbözetből fizeti a játékosait – ahogy azt teszi az összes többi egyesület. (*Dénes-Sándor, 2011.*)

²¹ Hogy mennyire nem, arra legyen itt egy példa a boldog békaidőkből. 1905-ben a Postás nyeri a bajnokságot, de addig-addig támadja az MLSZ előtt az FTC azzal a váddal, hogy a Postás álláslehetőséget felkínálva igazol játékosokat, hogy végül pontlevonással sújtják, és így a második helyre esik vissza. A méltánytalanságot nem bírva elviselni, a Postás felosztatja a labdarúgó-szakosztályát. Játékosai egy részét a következő években a korábbi ellenfeleknél találjuk - némelyiket már nem is postai alkalmazottként, hanem az új egyesülete mögött álló mecénás valamelyik vállalkozásánál, esetleg közhivatalban.

HARMADIK ÁLLÍTÁS: A MESTERSÉGES FÖLFUTTATÁSRÓL

Egy mesterségesen fölfuttatott kiscsapat a futballbolond diktátor hátszelével.

Ezt a vádpontot talán érdemes kétfelé bontani. Az egyik rész legyen a mesterséges felfuttatás folyamata, a másik pedig a futballbolond diktátor hátszele. A kiscsapat jelzőjét nem hánytorgatjuk, sőt, az ötvenes évekig tartó korai történelmünkre nézve külön büszkék vagyunk rá.

A HÁBORÚT KÖVETŐ ÉVEK KISPESTJE

Nézzünk meg néhány véletlenszerűen kiragadott mérkőzést a második világháborút követő hat bajnokságból:

1945.05.21. Kispest - FTC 3-1

Mindszenti²² - Olajkár I.²³, Herédi²⁴ - Simonyi²⁵, Mészáros²⁶, Lovász²⁷ - Lóth²⁸, Bozsik II, Nemes²⁹, Puskás, Nyers³⁰

Az 1945 tavaszi bajnokságot a Kispest a **4.** helyen zárja.

1945.11.25. Kispest - Vasas 3-3

Gergő³¹ - Olajkár I., Olajkár II.³² - Simonyi³³, Patyi³⁴, Herédi - Kincses³⁵, Nemes, Mészáros, Puskás, Bozsik

Az 1945-46-os (hosszú) bajnokságot a Kispest a **9.** helyen zárja

²² Mindszenti (Minich) Pál: 1944 nyarán kerül Kispestre a VI. kerületi SC-ből, és rögtön a Szent László Kupában győztes csapat kapusa lesz. 1947-ben a Ferencvárosba igazol, és az 1949-es bajnoki címből két szerepléssel veszi ki részét.

²³ Olajkár I. Károly: A Kispest saját nevelésű labdarúgója, egyszeres válogatott.

²⁴ Herédi Ernő: A Kispest saját nevelésű labdarúgója. 1949-50-ben az Újpestben játszi, majd visszaigazol Kispestre. 1954-től a Vasas Izzóban szerepel.

²⁵ Simonyi István: A Kispest saját nevelésű labdarúgója. 1940 és 1947 között szerepel a csapatban.

²⁶ Mészáros József: A Kispest saját nevelésű labdarúgója. 1941 és 1948 között a Kispestben, 1949 és 1954 között a Ferencvárosban szerepel. Később sikeres edző. Egyszeres válogatott.

²⁷ Lovász Ferenc: Az NB I-ben csak a Kispestben játszik, két idényben összesen négy mérkőzést.

²⁸ Lóth Ernő: A Kispest saját nevelésű játékosa, 1944 és 1947 között 21 mérkőzésen játszik.

²⁹ Nemes (Nehadoma) József: A Kispest saját nevelésű labdarúgója, egyszeres válogatott.

³⁰ Nyers Gyula: A Kispest saját nevelésű labdarúgója, 1945 és 1946 között 9 mérkőzés jut neki.

³¹ Gergő János: Az NB I-ben 1929-ben mutatkozik be a Nemzeti színeiben, majd 1933-tól 1946-ig (valószínűleg megszakításokkal) a Kispest állandó cserekapusa.

³² Olajkár II. Sándor: A Kispest saját nevelésű labdarúgója. 1941-ben a Csepelhez igazol, ott kétszeres bajnok. A háború után újra a Kispestben szerepel, majd Olaszországba igazol. Ötszörös válogatott.

³³ Simonyi István: A Kispest saját nevelésű játékosa, az NB I-ben 1940 és 1947 között csak a Kispestben játszik.

³⁴ Patyi Mihály: A Kispest saját nevelésű centerhalfja. 1945 és 1951 között szerepel az egyesületben.

³⁵ Kincses Mihály: Kispesti kötődésű, de nem a Kispestben nevelkedett jobbszélő. 1946-ban Olaszországba szerződik, ahol az Atalanta, a Juventus, a Bari, a Lucchese és a Salernitana csapataiban is játszik. Tizenhétyszeres válogatott.

1947.04.27. Kispest - Haladás 2-2

*Kiss*³⁶ - *Szalay*³⁷, *Herédi - Bozsik, Patyi, Bányai*³⁸ - *Béres*³⁹, *Cserjés*⁴⁰, *Mészáros, Puskás, Babolcsay*⁴¹

Az 1946-47-es bajnokság végén a Kispest a **2.** helyen végzett.

1947.10.04. MTK - Kispest 2-3

*Kiss - Sipos*⁴², *Herédi - Bozsik, Patyi, Bányai - Béres, Budai I.*⁴³, *Mészáros, Puskás, Babolcsay*

Az 1947-48-as bajnokság végén a Kispest a **4.** helyen végzett⁴⁴.

1949.04.23. MATEOSZ - Kispest 2-3

*Ruzsa*⁴⁵ - *Rákóczi*⁴⁶, *Tóth III.*⁴⁷ - *Bozsik, Patyi, Bányai - Horváth*⁴⁸, *Gyulai*⁴⁹, *Budai I., Puskás, Babolcsay*

Az 1948-49-es bajnokságot a Kispest a **3.** helyen zárja.

1950.04.10. Salgótarján - Bp. Honvéd 1-2

Ruzsa - Rákóczi, Patyi, Tóth III. - Bozsik, Bányai - Horváth, Gyulai, Budai, Puskás, Babolcsay

Az 1949-50-es bajnokságnak még Kispest néven nekifutó, de azt már Honvéd néven befejező egyesület végül **bajnoki címet** szerzett. Az idény során tizenöt játékos szerepelt legalább egy mérkőzésen. Közülük igazolt játékos volt Babolcsay (1946), Budai I. (1946), Gyulai (1948), Horváth (1947),

³⁶ Kiss Mihály: A Törekvésben mutatkozik be 1935-ben, és innen kerül Kiszestre 1946-ban. Két idényen át kezdőként, majd az utolsó évében beugróként segíti a klubot.

³⁷ Szalay István: 1933-ban mutatkozik be a Nemzetiben, innen 1940-en kerül a Csepelbe, ahol kétszeres bajnok. Kiszesten 1945 és 1947 között szerepel, majd a Kistextbe igazol. Ötszörös válogatott.

³⁸ Bányai Nándor: A Kispest saját nevelésű fedezete, 1945 és 1961 között tizennyolc idényen keresztül szolgálja a klubot. Kétszeres válogatott.

³⁹ Béres András: A Kispest saját nevelésű jobbszélsője. 1948-tól a MATEOSZ-ban, majd 1951-től a Csepelben játszik szerepel.

⁴⁰ Cserjés István: A Kispest saját nevelésű összekötője. 1945 és 1950 között szerepel a csapatban.

⁴¹ Babolcsay György: 1944-ben mutatkozik be a Kolozsvárban, majd a front elől menekülve a Zuglóba igazol. Kiszesten 1946 és 1958 között tizenhárom idényen át szerepel. Négyeszeres válogatott.

⁴² Sipos László: 1942-ben mutatkozik be a Törekvésben. Kiszesten mindössze egy idényt tölt.

⁴³ Budai I. László: 1944-ben az Ungvár színeiben szerepel először az NB I-ben. A következő évet a Vasasban, majd a rákövetkező kettőt Erzsébeten tölti. 1946 és 1953 között szerepel Kiszesten.

⁴⁴ Az idény során tizenhét játékos szerepelt legalább egy mérkőzésen. Közöttük hat volt igazolt játékos: Babolcsay (1946), Budai I. (1946), Gyulai (1948), Horváth (1947), Kiss (1946) és Ruzsa (1948). Az igazolások időpontjából jól látható, hogy négyen is a háborút követő újracsatlás során kerülnek Kiszestre. Saját nevelésű volt ezzel szemben: Bányai, Bárfy, Bozsik, Cserjés, Dósai, Gromusz, Patyi, Puskás, Rákóczi, Tóth III. és Városi. A 330 pályára lépésből 195 (59%) esett a saját nevelésűekre, míg a 93 lött gólból 61 (66%).

⁴⁵ Ruzsa Sándor: 1945-ben a Vasasban mutatkozik be az NB I-ben, és az 1948-49, valamint az 1949-50-es bajnokságok kivételével (amit Kiszesten tölt) ott is marad 1955-ig.

⁴⁶ Rákóczi László: A Kispest saját nevelésű játékosa, 1947 és 1957 között 220 mérkőzésen szerepel a klub színeiben. Egyszeres válogatott.

⁴⁷ Tóth III. Ferenc: 1948 és 1953 között csak a Kiszestben szerepel az NB I-ben.

⁴⁸ Horváth István: 1944-ben Csepelen mutatkozik be az NB I-ben, majd 1945-ben Erzsébetre kerül. Kiszesten 1947 és 1952 között szerepel, majd visszatér a Csepelbe.

⁴⁹ Gyulai László: 1943-ban mutatkozik be az FTC-ben. 1948 és 1951 között szerepel Kiszesten, majd egy mérkőzést még játszik a Vasasban.

Rózsavölgyi⁵⁰ (1949) és Ruzsa (1948). Az összes pályára lépés 58%-a⁵¹, míg a lőtt góloknak az 51%-a számít saját nevelésnek.

Az egyes mérkőzéseken szerepelt csapatok névsorát megvizsgálva igen sok neves játékost, későbbi válogatottat fedezhetünk fel, viszont igazán kívülről érkezett labdarúgót alig-alig találunk. A Kispest, - követve évtizedes gyakorlatát⁵² - a környezet srácaiból verbuválódott, és a negyvenes évek végére jött el az a pillanat, amikor ezek az évek óta együtt játszó srácok kinőtték magukat, és egyben kinőtték a magyar bajnokságot.

Hogy mindez nem volt teljesen előzmény nélküli, az következik az országban a sport területén felhalmozott kulturális tőke hatalmas mennyiségéből, az államnak a sorozást helyettesítő, de a testmozgást elősegítő rendelkezéseiből⁵³, a modernizációval párhuzamosan megjelenő szabadidő intézményéből, és még sok minden másból. A sport felívelését a második világháború csak megtörte, de megakasztani nem volt képes, a tehetetlen tömeg lendült tovább előre, és végül 1952-ben minden idők legeredményesebb olimpiáját zárja Helsinkiben a magyar küldöttség.

Nem volt tehát mit felfuttatni sem országos, sem pedig kislesti szinten, viszont volt mit megerősíteni, ahogy azt az előző állításnál kitárgyaltuk.

A teljesebb igazsághoz hozzátartozik, hogy a háborút követően a magyar sportra egyre kevesebb forrás és figyelem jutott, néhány látszatépítkezést és -intézkedést leszámítva abból próbált gazdálkodni, amit korábban megörökölt. 1956-ot követően még ennek az örökségnek a személyi-szellemi háttere is jócskán megcsappant, a magyar sport nemzetközi összevetésben mért eredményessége pedig fokozatosan kezdett visszaesni. A rendszerváltás környékére mind a tudás, mind a létesítményhelyzet kritikus állapotba került, az élsport társadalmi megítélése - az olimpiák idejét leszámítva - negatív felhangokkal telítődött. A harmadik köztársaság egymást követő kormányai mind más és más területét emelték ki a sportnak prioritásként, aminek következtében egyáltalán nem lehet egységes és egészséges fejlődési ívről beszélni. A magyar sport - minden hangzatos ígérgetés ellenére - évtizedek óta vegetál.

⁵⁰ Rózsavölgyi Lajos: 1948-ban mutatkozik be a Szegeid AK-ban, majd a következő évet Kispesten tölti. 1951-től újra Szegeden játszik. A Kispesteben mindössze egy mérkőzésen, az 1949-50-es bajnokság utolsó fordulójában lépett pályára és két gólt lőtt.

⁵¹ Az egy bajnoksággal korábban harmadik helyezést elérő keretnél 59% volt a saját nevelésű játékosok pályarálépési aránya. Talán erre az egy százalékos különbségre, és az idény elején igazolt Rózsavölgyi Lajosra gondolt a szerző akkor, amikor "mesterséges felfuttatásról" írt.

⁵² 1945 és 1949 között a Kispest a következő saját nevelésű, illetve nagyon fiatalon igazolt játékosokat volt képtelen megtartani: Gazdag István (Budai Barátság (a Teherfuvar jogelődje), 1945), Egresi Béla (huszonháromszoros válogatott, Újpest, 1945), Perjesi Ferenc (Törekvés, 1945), Szépföldi József (Erzsébet, 1945), Mészáros József (egyszeres válogatott, FTC, 1948), Mindszenti Pál (FTC, 1948), Béres András (Teherfuvar, 1948), Herédi Ernő (Újpest, 1949). A többi távozó csak pár mérkőzést játszott a Kispesteben, később alsóbb osztályokban folytatták.

⁵³ A trianoni békeszerződés rendelkezései korlátozták a magyar hadsereg létszámát. Részben erre válaszul született meg az 1921. évi LIII. törvénycikk a testnevelésről, amelyben minden legalább 1000 főt foglalkoztató vállalatot kötelezték arra, hogy alkalmazottai részére megfelelő sportolási lehetőségről gondoskodjon, valamint állami feladattá tették, hogy biztosítsa minden férfi számára, annak 21 éves koráig a kötelező testnevelést. Utóbbi rendelkezésből női ki magát később a leventemozgalom. A megfelelő tanerő képzéséhez szükséges Testnevelési Főiskola megalapításának elvi szándéka is ebben a törvényben jelent meg. (A törvénycikk teljes szövege elérhető a következő címen: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7509>, utolsó elérés: 2016.02.07.)

RÁKOSI ÉS A FUTBALL

A korszak diktátorának nevezhető Rákosi Mátyás vagy kínosan ügyelt arra, hogy ne lehessen egyetlen klubbal sem azonosítani, vagy egyáltalán nem érdekelte a labdarúgás⁵⁴. Annyi mindössze bizonyos, hogy a nevével fémjelzett magyarországi sztálinizmus agitációs eszköztára teljes szélességében kihasználta a szovjet mintából átvett társadalomformáló céljai érdekében a sportot, és annak legnépszerűbb ágát, a futballt⁵⁵. Szerencséjére a magyar foci pont akkor volt a csúcson, így könnyedén lehetett sütkérezni a fényében, az eredményekből egy-egy nagyobb szeletet lecsippenteni saját maga javára, tovább építve önnön kultuszát.

A korszak vezető politikusai (Rákosi, Révai, Gerő, Farkas⁵⁶, Péter vagy Kádár) közül többen is betöltötték társadalmi egyesületek, minisztériumok, hatóságok, és így közvetve-közvetlenül⁵⁷ sportegyesületek vezető posztját, azonban csak nagyon kevesükről tudja a történetírás, hogy civilben kinek szurkoltak, ha egyáltalán követték a labdarúgás világát.

A hátszél tehát nem egy-egy ember (diktátor) személyes fuvallata volt, hanem a rendszer logikájából következő tornádó, amely el kívánta söpörni és szovjet mintára újra rajzolni a magyar társadalom szövetét. A sport, a labdarúgás ennek a folyamatnak volt az egyik - eredményessége és népszerűsége miatt különösen jól kommunikálható - szelete.

Nem értjük tehát, hogy amennyiben a kérdéses állítás megfogalmazója a Rákosi-korszakra gondol, akkor pontosan kit és hogyan ért futballbolond diktátor alatt.

Esetleg azt tudjuk elképzelni, hogy némi pontatlanság csúszott a vádba, és a mesterséges felfuttatás folyamata hosszabban tartott, a kiscsapatok később kopott el, mondjuk a nyolcvanas évek elejére, amikortól is a Honvéd újra bajnoki címek sorozatát nyeri - immár Kádár János *uralkodása* alatt. Kádár viszont sakkozott, a klubja pedig, bár sosem hangoztatta, de nem is tagadta, így a közvélemény hozzákötötte - a Vasas⁵⁸ volt. Tényleg nem értjük.

⁵⁴ Puskás Ferenc saját közlése szerint kétszer találkozott és beszélt Rákosival. Egyszer az 1952-es olimpiát követően, és egyszer Tatán, amikor szinte bujdosva jöttek haza az elvesztett világbajnoki döntő után. (*Elhangzik: Koltay Gábor 1985-ben készült Puskás Öcsi című filmjében a tizedik perc környékén.*)

⁵⁵ Érdeemes elgondolkodni azon, hogy ha a kierőszakolt hatalomátvétellel párhuzamosan nem zárják le a határokat, akkor az ötvenes évek elejére vajon hány éljártékos maradt volna a magyar bajnokságban? Szinte mindenkinek volt külföldi kéréje, és többekben felmerült már egészen korán a távozás gondolata. Egresit, Mészáros és Lórántot például 1949-ben több hónapra internálják disszidálás kísérlete miatt, Szűcs Sándort, a Dózsa válogatott védőjét pedig 1951-ben hasonló okokból ítélik halálra, és végzik ki.

⁵⁶ Farkas honvédelmi miniszterként a Bp. Honvédot is irányította. Puskás Ferenc saját bevallása szerint kenyérre kenhető ember volt, akinél szinte bármit el lehetett intézni. A sportolókkal szembeni magatartása mindig korrekt volt. (*Elhangzik: Koltay Gábor 1985-ben készült Puskás Öcsi című filmjében a tizenegyedik perc környékén.*)

⁵⁷ A Magyar Kommunista Párt 1946-tól anyagiakkal támogatja a Vasast, mintegy bevásárolva magát a vezetésbe. Rákosi, Gerő és Rajk ekkor a Vasas díszelnöke, Vas Zoltán és Farkas Mihály pedig fővédnöke lett. Az elnöki posztot Kádár János töltötte be. Ebben az időszakban az Újpest például a Kisgazdapárt érdekszférájába tartozott, míg a Ferencváros elnöki posztján 1948 és 1950 között a szintén kommunista Münnich Ferencet találjuk. 1950-ben az MKB visszahívja politikusait a klubok elnöki posztjairól. (*Majtényi, 2011.*)

⁵⁸ Érdekeség, hogy amikor a nevét visszakapó Ferencváros 1963-ban újra bajnokságot tudott nyerni, akkor - a legendák szerint - a szurkolók a köztudottan Vasas-érmű Kádár Jánosnak is megköszönték egy rigmus keretében: "Bajnok lett a Ferencváros / Faszja gyerek Kádár János!" (*Majtényi, 2011.*)

NEGYEDIK ÁLLÍTÁS: A SZÁMOTTEVŐ EREDMÉNYEKRŐL

Egy főváros közeli település kis klubja, amely azelőtt, hogy politikai támogatott lett, nem ért el számottevő eredményeket.

Az 1901-es rajt és az Honvéd (Kispest) 1950-ben szerzett első bajnoki címe között összesen 47 bajnokságot rendeztek, és egyedüli klubként a Ferencváros mondhatta el magáról, hogy mindegyik évben a mezőny tagja volt. Az 1926-ig csak a főváros és néhány közeli rendezett tanácsú város egyesületei számára nyitott bajnokság szerepléseinek száma így néz ki a vizsgált időszakra:

- 47 - FTC
- 42 - UTE
- 41 - MTK
- 34 - Kispest
- 28 - 33 FC (Budai 11)
- 23 - III. kerület, Törekvés, Vasas
- 21 - Nemzeti
- 20 - BTC⁵⁹
- 10 és 19 között - MAC⁶⁰, Szegedi AK, BAK⁶¹, Bocskai⁶², Budafok (Gamma, Budai Barátság, Teherfuvar), Fővárosi TC (Terézvárosi TC), Csepel, Elektromos

Újpestet, Kispestet, Budafokot és Csepelt 1950. január 1-gyel csatolják Budapesthez, addig a Szegeddel és a debreceni Bocskaival együtt a vidékiek táborát gyarapította. A legalább tíz szereplést (vagyis az összes kiírás alig ötödét) felmutatni képes tizennyolc csapatból tehát csak hat volt nem budapesti. A Kispest először az 1916-17-es idényben szerepel az élvonalban, amelynek egyetlen év megszakítással (2003-04) máig tagja.

Az első világháborút követően, de különösen az Újpest Megyeri úti stadionjának 1922-es átadása után a magyar bajnokság dobogója évtizedekre három klub hitbizományába került. A nagy kapacitású, válogatott mérkőzések megrendezésére alkalmas sportteleppel bíró FTC, MTK és Újpest egymás közt verseng az érmeért, és csak elvétve születtek olyan meglepetések, mint a Vasas két harmadik helyezése 1925-ben és 1926-ban, vagy a Bocskai bronza 1934-ben. A Kispest 1920-as ezüstjét követően legközelebb 1942-ben, vagyis huszonnégy évvel később jár klub hasonló magasságban, akkor a Csepel rögtön a bajnoki címig viszi.

Egy olyan időszakban, ahol a relatív futballgazdagság mindössze három klubra vonatkozott, akik ráadásul egymás között osztották szét a futballból megtermelhető javak jelentős részét (ami akkoriban döntően a válogatott utáni jegybevétel⁶³, valamint a stadion bérbeadásából származó százalék volt, és mivel más nem rendelkezett hasonló kapacitású létesítménnyel, a hármak pedig kiegészítkeztek egymással, így könnyedén uralhatták a bevételeket), ott a Kispest végig és stabilan az

⁵⁹ Budapesti Torna Club

⁶⁰ Magyar Athlétikai Club

⁶¹ Budapesti Atlétikai Klub: Az MTK-ból kivált fiatalok alapították 1900-ban, mert az MTK nem kívánt foglalkozni az új hóborttal, a labdarúgással.

⁶² Egy debreceni profiklub. 1940-ben megszűnt.

⁶³ "A mindenkoron megállapított pályabérnek 2/5 részét az F. T. C., 2/5 - részét az M. T. K., és 1/5 részét az U. T. E. kapja." (idézi: Sarusi Kiss, 2001.)

élvonal tagja tudott maradni, és a korszak végére önerőből annyira megerősödni, hogy előbb érmeget szerez, majd 1950-ben bajnokságot nyer.

Csak érdekességképp a fentebb említett tizennyolc csapat átlagos helyezése az élvonalban:

- 2,1 - FTC
- 2,3 - MTK
- 3,6 - UTE
- 3,8 - Csepel
- 5,7 - BTC
- 6,4 - Vasas (ezen csapatok összesített átlaga is 6,4)
- 6,5 - MAC
- 6,7 - III. kerület
- 7,0 - Bocskai
- 7,1 - BAK
- 7,2 - Kispest
- 7,3 - Törekvés, Szeged
- 7,5 - Fővárosi TC
- 7,7 - Budafok
- 8,2 - Nemzeti
- 8,3 - 33 FC
- 10,7 - Elektromos

Ilyen előzmények után egyáltalán nem meglepő, hogy a 47 bajnoki címből 40, az ezüstből 36, a bronzból pedig 27 az FTC, MTK és az UTE birtokába került. A maradék 38 érmen tizenhat csapat osztozott, és ebből sikerült a Kispestnek - jóval az átlagon és egyben erőn felül - négyet megszereznie.

Annak a Kispestnek, amely nem volt ott a tizenkilencedik század végének hőskorszakában⁶⁴, melyből építkezve a BTC megnyerte az első bajnokságokat, de nem állt mögötte olyan gazdasági erő sem, mint a második világháború alatt a Csepelt támogató Weiss Manfréd Művek. Merítési bázisa Kispest és környéke volt, nem pedig szinte egész Erdély⁶⁵, mint a Nagyváradnak, vagy a viszonylagosan jómódú vasutasság, ami a Törekvésnek. Nem nevezhetjük szakszervezeti, netán munkáscsapatnak sem, ahogy a Vasast, de nem állt mögötte az előkelő, hovatovább úri keresztény középosztály sem, ők inkább a MAC-ot választották. Viszont nem is dobta be a törülközőt olyan könnyedén, mint tette azt a Postás, a MÚE⁶⁶, vagy a BAK. A Kispest egy szerény előváros szerény kiscsapata volt, és ebből hozta ki a lehető legtöbbet. Talán érdemes összeszámolni, hogy a korszakban érmet szerző tizenkilenc klubból mára hány maradt fenn? Ha az nem érték, az nem eredmény, hogy Kispesten generációk szurkolhattak és szurkolhatnak ma is ugyanannak a klubnak, akkor talán semmi sem lehet eléggé eredmény⁶⁷.

⁶⁴ Szegedi, 2011

⁶⁵ Helyesen: a tágabban vett Erdély. A Nagyváradban ekkoriban több bánáti, partiumi játékos is szerepelt, valamint igazoltak Magyarországról (Lóránt), illetve a korszak egyik legerősebb romániai csapatának számító Temesvártól.

⁶⁶ Magyar Úszó Egylet

⁶⁷ I. Nagy Béla (1992) is külön kötetben foglalkozik a Ferencváros MTK, Újpest, Vasas és Kispest elleni mérkőzéseivel. A Ferencváros számára a Kispest – bár vélhetően és részben a későbbi eredményei hatására – visszatekintve már a háború előtt méltó ellenfélnek minősíthető. Külön érdekesség, hogy az élvonalban folyamatosan tag Ferencváros a Kispesttel játszott addig a harmadik legtöbb bajnoki mérkőzését.

Bajnoki érmek 1901 és 1949-50 között:

1. FTC - 17, 17, 9
2. MTK - 15, 10, 10
3. UTE - 8, 9, 8
4. Csepel - 3, 0, 2
5. BTC - 2, 1, 3
6. Kispest - 1, 2, 1
7. Nagyváradi - 1, 1, 0
8. Vasas - 0, 2, 3
9. MAC - 0, 2, 1
10. Törekvés - 0, 1, 3
11. MÚE, Postás - 0, 1, 0
12. 33 FC, BAK, Bocskai, Kolozsvár, Nemzeti, Szegedi AK, Szolnok - 0, 0, 1

ÖTÖDIK ÁLLÍTÁS: A MÉLTÓ NÉVHASZNÁLATRÓL

Egy futballcsapat, amely Puskás Ferenc hírneve mögé bújt, de amely történelme alapján nem méltó arra, hogy a nevét használja.

Puskás Ferenc 1956-ban hagyta el Magyarországot, és csak hosszas szervezőmunka után, huszonöt évvel később, 1981-ben tért vissza legközelebb. Ennek az időnek a jelentős részében - a Franco nevével fémjelzett Spanyolországban élő - Puskás nevét a hatalom inkább elhallgatja, mert elfeledtetni képtelen lett volna az emberekkel. Puskás formailag katonatisztként *lett hűtlen* hazájához, itthon sokáig eszerint kezelték⁶⁸.

Hazatérésekor első útja Kispestre, szülei sírjához vezetett, ám hamarosan szerét kerítette annak, hogy tiszteletét tegye a Honvéd sporttelepén, amelynek a szomszédságában, illetve annak mai területén felnőtt. Magyarországi látogatásai alatt rendre a Határ úti Aero Hotelben lakott, alig néhány percre a családtól, barátoktól, és alig néhány villamosmegállóra a stadiontól⁶⁹.

A nyolcvanas évek egy részét Afrikában és Dél-Amerikában tölti edzőként, majd egy ausztráliai kitérő után, 1991-ben költözik vissza végleg Magyarországra. Ekkora a Bp. Honvédról már levált a futballklub, és Kispest-Honvéd FC néven üzemelt tovább, 1986 óta a gyermekkori barátról, Bózsik Józsefről elnevezett stadionjában.

Régi mondás, hogy a történelmet a győztesek írják - a Rákosi-korszakban például a szovjeteket maguk mögött tudó Rákosiék. Manapság pedig úgy tűnik azok, akik Puskás tárgyi emlékeit talán jogszerűen, de az erkölcsi és egyéb tartalmakat egy teljes társadalom által tagadottan képviselik.

Azonban az írott és az egyes hatalmak által képviselni szándékozott történelmeken túl létezik több másik, így a megélt, az elbeszél, és az íratlan történelem is. Hiába a hivatalos narratíva, ha az emberi tapasztalás, a szójhagyomány, a szereplőktől független források mást állítanak. Puskás jeleneteit újra lehetett forgatni Hidegkuti-val Keleti Márton Csodacsatár⁷⁰ című remek vígjátékához, Puskás nevét ki lehetett hagyni a sportlap nemzetközi tudósításaiból, meg lehetett próbálni Puskás nélküli

⁶⁸ Saját közlése szerint 1960 környékén a Magyar Népköztársaság engedélyezi számára a hazatérést. (Elhangzik: Koltay Gábor 1985-ben készült Puskás Öcsi című filmjében a negyedik perc környékén.)

⁶⁹ Saját közlése szerint. (Elhangzik: Koltay Gábor 1985-ben készült Puskás Öcsi című filmjében a második perc környékén.)

⁷⁰ A filmről bővebben: http://kritikustomeg.org/film/3631/A_csodacsat%C3%A1r_1956 (utolsó elérés: 2016.02.08.)

történelmet írni, csak éppen nincs értelme. A társadalom nem felejtette el, sőt, pont a tagadása és elhallgatása miatt válhatott egyre mesebelibb hőssé a szemében.

Gondoljuk el, ha Puskás kultusza túlélte a Kádár-korszakot, akkor a szabad sajtó, a tömegkommunikáció és az internet korában mennyi az esély arra, hogy a *nem méltó klubról* - saját akarata és kifejezett szándéka ellenére - leválasszák? Puskást, ha akarná, akkor se tudná meg- és letagadni a Honvéd, ahogy Magyarország sem Rákosit, a Szovjetunió Sztálint, Majakovszkijt, vagy az Egyesült Államok Kennedyt, netán Elvist. A saját történelmünket érdemesebb elfogadni, feldolgozni, tanulni belőle, mintsem rendszerről-rendszerre, rezsimről-rezsimre megpróbálkozni a teljes újraírásával⁷¹.

A történelem szereplői, a történelem helyszínei, a történelem eseményei és a történelem befogadói, értelmezői együtt alkotják magát a történelmet. A történelem nem a méltóságról szól, hanem a tiszteletről és a tapasztalatról.

HATODIK ÁLLÍTÁS: A HAGYOMÁNYOKRÓL

Egy NB I-es futballcsapat, amelynek már nevében sincs köze régi, helyi hagyományaihoz.

A HONVÉD ÉS KISPEST

Az 1909-ben alapított Kispesti AC több átalakulást és névváltozást követően a szurkolók szemében még mindig ugyanaz a klub, hívják Bp. Honvédnak, vagy bárminek. A kispesti szurkolók rendszeresen *“Csak a Kispest!”* felkiáltással buzdítják csapatukat, a lokalitás hagyományos piros-fekete és az országos bázis piros-fehér színeit együttesen használó klub kommunikációjában hangsúlyos szerepet kap a kerülethez való kötődés hangsúlyozása. A Bp. Honvéd klubkártyájának előlapján⁷² szintén ott találjuk a *“Csak a Kispest!”* szlogent.

A Budapesti Honvéd egy országos, és talán lehet azt mondani, egy világbrand. A Honvéd a mesterséges felduzzasztását követően az olimpiák történetének egyik legeredményesebb egyesülete lett, számos nagy bajnokot, sportolót kinevelve, miközben a tömegsport intézményrendszerét ugyanúgy szolgálta évtizedeken keresztül, ahogy szolgálja ma is. A Honvéd mindamelllett, hogy létrejöttét a történelem egy sötét korszakának köszönheti, a társadalmi szerepvállalásával, jelenlétével jóval túlnőtt azon, saját jogon vált a magyar sportélet jelentős és igen értékes szereplőjévé.

A Budapest Honvéd futballcsapata bár nevében nagyon hasonlít a Budapesti Honvédra, és a történelmük egy jelentős része is közösen íródott, mégsem teljesen ugyanaz. A mai Budapest Honvéd közvetlen jogelődje a Budapesti Honvédról 1991-ben levált, és nagyon találó módon a Kispest-Honvéd nevet felvevő futballklub. Ennek 2003-as élvonalból való kiesése és a mögötte lévő cég csődje miatt volt szükség a legutóbbi névváltásra, és jobb híján, valamint az idő rövidege miatt a Budapest Honvéd név felvételére. A pusztán gazdasági kényszer írta tehát felül a kettős történelmiségét büszkén felvállaló Kispest-Honvéd nevet.

2006-ban George F. Hemingway tulajdonába került a futballklubot üzemeltető cég, és Hemingway a név megtartása mellett döntött azzal az indokkal, hogy a Bp. Honvéd egy nemzetközileg ismert és

⁷¹ Talán érdemes felidézni Hofi Géza egy humoreszkjét, ahol arról mesél, Magyarországon onnan lehet érzékelni a rendszerváltásokat, hogy azonnal átnevezik az utcákat.

⁷² <http://honvedfc.hu/hirek/klubkartya/2014-08-25> (utolsó elérés: 2016.02.08.)

bevezetett márka.

Valóban érdekes, és kicsit olyan a helyzet, mint a régi viccbe⁷³, hogy bár Honvédnak írjuk, mégis Kispestnek ejtjük. Közel sem ugyanaz, de azért hasonló jelenség a Ferencváros szurkolóinak a Fradizása⁷⁴, amely szintén a klub történelmének egy korai korszakára utal, és nem áll messze a válogatott mérkőzéseken rendszeresen hallható "Ria-ria-Hungária" rigmus etimológiájától sem.

1956-ot követően a nagyegyesületek közül egyedül a Honvéd nem kapta vissza még részlegesen sem korábbi nevét és identitását, annak átörökítésében a szurkolóknak kellett tevékenyen részt venniük. Mivel a korszakban megjelentek új belépők is, így mára a szurkolótábor bár ugyanazért a klubért szorít, mégis - ha valaki nagyon akarná - szétbontható volna honvédosokra és kispestiekre, azonban a klub történelmének egységességét senki sem fogja tagadni.

A futballklub, tehát ha nevében nem is hordozza a Kispest megjelölést, mindez csupán technikai kérdés. Amíg a sportot követők kivétel nélkül tudják, hogy a kettő ugyanaz, addig a sporttal, és a futballal csak elvétve találkozők számára a Bp. Honvéd az ismert márka.

Másik oldalról megközelítve, a mérkőzéseit saját stadionjában rendező Bp. Honvéd fennállása során Kispest történelmének is részese lett, így a Bp. Honvéd, ha futballcsapat értelmében gondolunk rá, akkor eredendően egy helyi hagyományt jelent. Pusztán számszakilag nézve, Kispest városa 2016-ban tölti be 147. életévét, és ebből 41 éven át működött a területén egy Budapesti Honvéd nevű egyesület, majd 13 éven át egy Budapest Honvéd. Bárhogy számoljuk a város történelmének mintegy harmadában.

EGY APRÓSÁG

Némi ellentmondást vélünk felfedezni abban, hogy ha az első állítás igaz, és a klub egy politikusnak köszönheti a létét, akkor miért merülhet fel vádként, hogy nincs semmi köze a helyi hagyományaihoz? Most akkor a lokalitás klubja, vagy egy politikus agyszüleménye?

Ugyanitt tennénk fel kérdésként, hogy vajon a Bp. Honvéd mennyivel és milyen minőségében torzszülöttebb, mint például a másodosztályban szereplő, és a Goldbergerből lett Vörös Lobogó Keltex, a Vörös Lobogó Pamut, a IV. kerületi Vörös Lobogó, a Kőbányai TK-ból lett Budapesti Szikra, a minden vasútállomással rendelkező városban létrehozott Lokomotívok, a többi Honvédok, Légierők, a Vörös Meteor Nemzeti Bank, a Bányászok, az Építők, vagy hogy ne menjünk ennyire messzire, az ÉDOSZ, a Bástya és hasonló megoldások?

HETEDIK ÁLLÍTÁS: A SZIMPATIZÁNSOKRÓL

Egy korábban legfeljebb helyben népszerű kisegyesület, amelynek politikai alapon sok százezer – alkalomadtán ugyanilyen gyorsan eltűnő – szimpatizánsa lett.

Ízlelgessük ezt a mondatot. Politikai alapon lett szimpatizánsok - vagyis tagadása az emberi szabad választásnak, akaratnak. Kicsit olyan, mint azt írni a római katolikus egyházzal, hogy *egy korábban legfeljebb helyben népszerű hóbort, amelynek államvallás alapján sok százezer - alkalomadtán ugyanilyen gyorsan eltűnő - híve lett.*

Természetesen az 1950-es évet követően jöttek új belépők, ezt a későbbiekben nézőszámokkal is

⁷³ Az eredeti vicc szerint cirill kézírással úgy írjuk, hogy puma, de úgy ejtjük, hogy Rita.

⁷⁴ A Fradi becéző forma Ferencváros német nevéből, a Franzstadból származik.

igazolni fogjuk, azonban arra jelenleg nincs bizonyítékunk, hogy közöttük hányan voltak olyanok, akik mondjuk Rákosi Mátyás politikájával egyetérteni, vagy Farkas Mihály hadseregszervezései elveit éltetni látogattak ki a stadionokba, és ezen keresztül szorítottak a Honvéd sikereiért. Amíg erre nem találunk hiteles forrást, addig fel kell tételeznünk, hogy szabad akaratukból döntöttek az egyesület (vagy akár a játék szépsége, netán a győztesnek tűnő csapat) mellett, és ezt a döntést jelenlegi Alaptörvényünk is védi⁷⁵. Az állítás megfogalmazója tehát kétségbe von egy olyan alapjogot, amelyet bár lábbal tiportak az ötvenes években, azt mégis kiemelt fontosságúként kezeli minden valamirevaló jogállam.

Akiket ekkoriban kivezényeltek a mérkőzésekre, vagy akiknek jegyeket osztogattak jutalomként, ajándékként, azok közül lehet, megmaradtak néhányan a Honvéd mellett, de a történelmi tapasztalat az mutatja, az ilyen próbálkozásokkal csak nagyon keveseket lehet tartósan meghódítani egy-egy sport, vagy egyesület számára. A Honvéd mai szurkolói bázisa is csak részben merítkezik a klub jelentéstartalmának ötvenes évekbeli erőszakos átfazonírozásából.

A NÉZŐSZÁMOK

Fontosnak tartjuk kijelenteni, hogy a helyi kötődésű Kispest és az országos bázist megcélzó Honvéd nyilvánvalóan nem említhető egy lapon szurkolótáborát tekintve. A Kispest, bár rendelkezett saját sportteleppel, a bevételmaximalizálás, valamint önnön túlélése miatt rendszeresen volt kénytelen feladni pályaválasztói jogát, és azt pénzért értékesíteni, vagy kibérelni egy sajátjánál nagyobb stadiont, és a nagyobb szurkolótáborral rendelkező ellenfelét ott fogadni.

A Kispest hazai mérkőzései stadionok szerinti bontásban 1945 és 1961⁷⁶ között:

- 1945: Kispest (11)
- 1945-46: Kispest (14), Üllői út (3)
- 1946-47: Kispest (13), Debrecen (1), Sport utca (1)
- 1947-48: Kispest (10), Üllői út (5)
- 1948-49: Kispest (3), Üllői út (11) Sport utca (1)
- 1949-50: Kispest (15)
- 1950: Kispest (8)
- 1951: Kispest (13)
- 1952: Kispest (13)
- 1953: Megyeri út (1), Népliget (8), Népstadion (2), Üllői út (2)
- 1954: Csepel (1), Népliget (5), Népstadion (3), Üllői út (4)
- 1955: Latorca utca (1), Népliget (3), Népstadion (9)
- 1956: Népliget (2), Népstadion (6), Üllői út (3)
- 1957: Népstadion (2), Üllői út (3)
- 1957-58: Kispest (7), Népstadion (6)
- 1958-59: Kispest (6), Népstadion (7)
- 1959-60: Kispest (9), Népstadion (4)
- 1960-61: Kispest (9), Népstadion (4)

⁷⁵ Magyarország Alaptörvénye VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa. (<http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy.doc.cgi?docid=A1100425.ATV>, utolsó elérés: 2016.02.07.)

⁷⁶ Az 1961-es záródátumot önkényesen választottuk ki, mert úgy éreztük, az igazsághoz és az összehasonlíthatósághoz hozzátartoznak a korai Kádár-rendszer évei, valamint ezekben az idényekben a korábbihoz képest egy jelentősen más összetételű Honvéd szerepel a bajnokságban.

Összesen (229): Kispest (131⁷⁷), Népstadion (43), Üllői út (31), Népliget (18), Sport utca (2), Csepel (1), Debrecen (1), Latorca utca (1), Megyeri út (1).

- 1945 és 1949-50 között: Kispesten 66, nem Kispesten 22 (három különböző pályán)
- 1950 és 1956 között: Kispesten 34, nem Kispesten 50 (hat különböző pályán)
- 1956 és 1960-61 között: Kispesten 31, nem Kispesten 26 (két különböző pályán)

Az adatokból jól látható, hogy - folytatva a háború előtti évek gyakorlatát - 1950-ig a Kispest a saját stadionja mellett rendszeresen játszott mérkőzéseket az Üllői úton, mégsem lehet kétlakinak nevezni a klubot. Egyedül az 1948-49-es idényt tölti nagyrészt idegenben, és ez meg is látszik a bajnokságot végül a harmadik helyen záró csapat nézőátlagán. Az Üllői út összemérhetően jobb közlekedéssel, és nagyobb befogadóképességgel rendelkezett már ekkoriban is, mint a Kispest pályája.

1949-et követően a következő négy bajnokságot otthon játssza végig a Honvéd, és a három bajnoki cím mellett - bár némi csökkenést felmutatva, de - nagyjából állandósítani tudja a még Kispest néven, az Üllői úton elért hét-nyolcezeres átlagát⁷⁸.

1953 és 1957 között felújítják és kibővítik a kispesti Honvéd sporttelepet (nem mondható egy szélvészgyors beruházásnak), ezért a Honvéd újra vándorolni kényszerül. Viszonylag állandó otthonának ekkoriban talán a Népligetben található, és a Vasassal, valamint a Budapesti Építőkkel közösen használt Építők stadion⁷⁹ tekinthető. Közben 1953-ban átadásra kerül a Népstadion, ez első valóban komoly tömegeket⁸⁰ befogadni képes magyar létesítmény, így adja magát, hogy a korszak legjobb csapatai itt mérkőzzenek meg egymással, a lehető legtöbb emberhez eljuttatva a labdarúgás élvonalát.

Az 1954-es bajnoki címét még a korábbi kispesti pályánál nagyobb befogadóképességű Népligetben, az 1955-ben elnyertet azonban már jórészt a Népstadionban szerzi meg a Honvéd, és ez látszik is a nézőszámának változásán. Nem állítjuk, hogy korábban táblás házakkal játszott volna a Kispest, és mindenképp szüksége volt egy nagyobb stadionra, ahogy azt sem merjük állítani, hogy a városközpontokhoz közelebb elhelyezkedő stadionokban megjelenő új tömegek mind a klub új szurkolói lettek volna. Ismert jelenség a győzteshez húzás intézményének nézőszám-növelő hatása, ahogy a labdarúgásnak a politikai propaganda által való kihasználása miatt felfokozott médiaérdeklődés hatása is. És természetesen ne feledkezzünk meg a pusztán esztétikumra vágyókról sem, akiket Puskásék játéka vélhetően bőségesen kielégített.

Négy változónk van tehát a rendszerben:

- az eredményesség,
- a nagyobb, központi helyen lévő stadionba költözés,
- a fokozott médiafigyelem,
- és a politikai rendszer meghatározottságai.

⁷⁷ 1945 és 1961 között az összes hazai mérkőzés 57,2%-át játszották Kispesten. 1952. december 14-ét követően csaknem öt éven át, 1957. augusztus 24-ig a Honvéd kizárólag idegenben játszott.

⁷⁸ (l. [1. táblázat](#))

⁷⁹ Az Építők stadionról bővebben: http://www.magyarfutball.hu/hu/stadionok/adatlap/51/epitok_stadion (utolsó elérés: 2016.02.09.)

⁸⁰ Rendszeresen találkozni olyan adatokkal, amelyek a régi Üllői útra, Hungária körútra, Megyeri útra is negyvenezer körüli nézőszámokat jelölnek meg, és bár nem akarunk kételkedni ezek hitelességében, a százezeresre tervezett Népstadion azért egészen más mérettartományban mozgott.

Ezek együttesen hol erősítve, hol gyengítve egymást, de mind komoly ráhatással voltak a Kispest és később a Honvéd nézőszámára, ahogy ráhatással voltak az egész magyar futballra.

A [1.](#) és a [2.](#) táblázat adatait megvizsgálva azt tapasztaljuk, hogy az 1957-ben Kispestre visszaköltöző, és a Népstadiont csak a kiemelt érdeklődésre számot tartó mérkőzésein használó Honvéd nézőszámának átlaga 1956-ot követően visszaesik és beáll az 1953-ban tapasztalt tizenöt és húszezer közötti értékre, függően attól, hogy az adott idényben hányszor játszik a Népstadionban. (Érdemes megfigyelni, hogy a Honvéd nézőszáma együttjárást mutat a korszakban végig a legtöbb nézővel rendelkező Ferencvárossal, és vélhetően a bajnokság átlagával is, tehát a növekedés és csökkenés mögött jóval összetettebb, összetársadalmi, és egyéb folyamatok állhatnak.)

(1. táblázat) A Kispest és a Honvéd nézőszámának az átlaga 1945 és 1955 között (zárójelben a Kispest helyezése a bajnokság szereplőinek átlaga alapján):

év	Kispest	legmagasabb	év	Honvéd	legmagasabb
1945 ⁸¹	4182 (5.)	FTC, 9636	1950 ⁸²	7188 (4.)	ÉDOSZ, 13167
1945-46 ⁸³	2924 (9.)	FTC, 11333	1951 ⁸⁴	8192 (4.)	Kinizsi, 19462
1946-47 ⁸⁵	4133 (7.)	FTC, 12667	1952 ⁸⁶	7077 (8.)	Kinizsi, 23808
1947-48 ⁸⁷	4967 (8.)	FTC, 19500	1953 ⁸⁸	16731 (3.)	Kinizsi, 31000
1948-49 ⁸⁹	8400 (6.)	FTC, 22276	1954 ⁹⁰	22000 (3.)	Kinizsi, 35692
1949-50 ⁹¹	7000 (5.)	FTC, 22133	1955 ⁹²	40077 (2.)	Kinizsi, 45615

⁸¹ A bajnokság nézőátlagának teljes felsorolása: http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=85 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸² http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=79 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸³ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=83 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸⁴ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=75 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸⁵ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=62 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸⁶ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=74 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸⁷ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=82 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸⁸ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=73 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁸⁹ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=81 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹⁰ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=72 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹¹ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=80 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹² http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=71 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

(2. táblázat) Átlag az 1956-ot követő néhány évben:

év	Honvéd	legmagasabb	év	Honvéd	legmagasabb
1956 ⁹³	27545 (2.)	Kinizsi, 31909	1958-59 ⁹⁴	19154 (4.)	FTC, 36077
1957 ⁹⁵	13400 (6.)	FTC, 48333	1959-60 ⁹⁶	20154 (4.)	FTC, 48846
1957-58 ⁹⁷	23308 (3.)	FTC, 39308	1960-61 ⁹⁸	15154 (8.)	FTC, 34077

NYOLCADIK ÁLLÍTÁS: A MÁSIK KLUBRÓL

Egy magyar klub, amely képes elhallgatni, hogy Puskás Ferenc egy másik klub színeiben érte el legnagyobb sikereit.

PUSKÁS EREDMÉNYESSÉGE KLUBOK SZERINT

Puskás Ferenc a Kispestben (az 1949/50-es bajnokság végéig):

- egyszeres magyar bajnok, egyszeres ezüstérmes és egyszeres bronzérmes
- kétszeres gólkirály
- 202 bajnoki mérkőzésen 219 gól (1,08 gól mérkőzésenként)
- 26 válogatott mérkőzésen 32 gól (1,23 gól mérkőzésenként)

Puskás Ferenc a Bp. Honvédban:

- világbajnoki ezüstérmes
- olimpiai aranyérmes
- Nemzetek Európa Kupája-győztes
- négyszeres magyar bajnok, kétszeres ezüstérmes
- kétszeres gólkirály
- egyszeres kupadöntős
- 147 bajnoki mérkőzésen 139 gól (0,95 gól mérkőzésenként)
- 59 válogatott mérkőzésen 52 gól (0,88 gól mérkőzésenként)

Puskás Ferenc a Real Madridban:

- háromszoros BEK-győztes, kétszeres döntős
- kétszer a sorozat gólkirálya
- egyszeres Interkontinentális-kupa győztes
- hatszoros spanyol bajnok, háromszoros ezüstérmes

⁹³ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=70 - az 1956-os bajnokságot nem fejezték be. (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹⁴ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=67 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹⁵ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=69 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹⁶ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=66 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹⁷ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=68 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

⁹⁸ http://nela.hu/nch_ses_view.php?id_szezon=65 (utolsó elérés: 2016.02.10.)

- négyszeres gólkirály
- egyszeres kupagyőztes, kétszeres kupadöntős
- 179 bajnoki mérkőzésen 159 gól (0,89 gól mérkőzésenként)
- 4 válogatott mérkőzésen 0 gól

KITEKINTŐ: A BEK KORAI TÖRTÉNELME

Az először majd az 1955-56-os idényre kiírt Bajnokcsapatok Európa-kupájának gondolata - a legendák szerint - egy 1954 decemberében lejátszott Wolverhampton Wanderes - Bp. Honvéd barátságos mérkőzés után fogalmazódott meg. A Wolves a saját 3:2 arányú győzelme, valamint az ellenfél játékeréjének ismeretében nemes egyszerűséggel kijelentette magáról, hogy a világ legjobb csapata. Erre csapott le a L'Équipe nevű francia sportlap és dobta be egy bajnoki rendszerű, hétköznaponként játszandó nemzetközi sorozat ötletét, valamint kérte fel részvételre a következő klubokat:

Anglia - Chelsea; Ausztria - Rapid Wien; Belgium - Anderlecht; Csehszlovákia - Spartak Praha; Dánia - KB Köbenhavn; Franciaország - Stade de Reims; Hollandia - Flamengo Holland Sport; Jugoszlávia - Partizan Beograd; Magyarország - Budapesti Honvéd; NSZK - Rot-Weiss Essen, Saarbrücken; Olaszország - Milan; Portugália - Sporting CP; Skócia - Hibernian; Spanyolország - Real Madrid; Svájc - Servette; Svédország - Malmö; Szovjetunió - Dinamo Moszkva

Az UEFA 1955-ös bécsi és egyben első kongresszusán a terv ugyan nem ment át eredeti formájában, de annyit azért sikerült elérni, hogy szeptembertől elinduljon a BEK egyenes kieséses rendszerben. Érdekesség, hogy bár a Honvéd szenvedő félként jelen volt a gondolat alapötleténél, címvédőként mégis az MTK indult első magyar csapatként a sorozatban.

A második kiírásban azonban már kiemeltként van jelen a Honvéd, és így csak november végén, a magyarországi forradalom leverését követően kell lejátszania első mérkőzését a spanyol Athletic Bilbao ellen. A 3:2-es vereség visszavágójára egy hónappal később, december 20-án kerül sor Brüsszelben, és a 3:3-as végeredmény a Honvéd kiesését jelenti. Félő, a játékosoknak ezekben a napokban kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, mint azzal foglalkozni, hogyan fogják esetleg megállítani a májusi döntőben a címet végül megvédő Real Madridot.

MIT LEHET EGYÁLTALÁN LEGNAGYOBB SIKERNEK NEVEZNI?

Külön kérdés, hogy vajon mit lehet legnagyobb sikernek nevezni? A jórészt a Honvéd és az MTK játékosaiából álló válogatott világbajnoki ezüstjét, olimpiai aranyát? A BEK-ben elért trófeákat, miközben a sorozat pályafutása jelentős részében nem is létezett? A bajnoki címek számát? Mitől erősebb vagy gyengébb akkoriban a spanyol bajnokság, mint a magyar? 1956-ban és 1957-ben szinte minden európai élcsapat a forradalom után külföldön maradt magyar játékosokra vadászott, miközben sokuknál már eleve magyar volt az edző, vagy részben magyar eredetű volt a helyi futballhagyomány⁹⁹.

És ugyanígy kérdés, mikor volt egyénileg a csúcson? A kispesti korszakában Horváth, Gyulai, Budai és Babolcsay társaként, amikor pályafutása legjobb gólmutatóját prezentálja? A válogatott csatáraként Budai, Kocsis, Hidegkuti és Czibor között? Vagy a Real Madridban, ahol a szintén világszínvonalat képviselő Kopa, Gento, Rial és di Stéfano társaként kellett megmutatnia mire képes, és így szerez két gólkirályi címet?

⁹⁹ Az 1939-ig terjedő időszakról részletesen: Szegedi, 2003.

Talán sikerült érzékeltetni, hogy az ötvenes években beinduló modern labdarúgás alapjainak lerakásakor Puskás Ferenc mind a magyar és spanyol klubfutballban, mind a magyar válogatottban jelentős szereplőnek számított, felesleges azon vitatkozni, hogy melyik eredménye nagyobb a másiknál.

Egy találomra kiválasztott 1956-os napon (február 4.) a clubelo.com oldal számításai szerint a csak a magyar bajnokságban játszó Bp. Honvéd Élő-pontszáma¹⁰⁰ 1963¹⁰¹, a BEK-ben is induló Real Madridé 1811¹⁰². Ugyanez az oldal a már Puskással felálló 1961-es Real Madrid Élő-pontszámát a történelem negyedik legmagasabb értékeként¹⁰³ mutatja be vonatkozó ranglistájában, bizonyítandó, hogy Puskás még egy csúcson lévő klub eredményességéhez is hozzá tudott rakni valamit.

A mérhető, de mint láttuk, csak részlegesen összevethető sportsikereken túl létezik egy másfajta sikerességkritérium is, amelynek Puskás szintén megfelelt, és ahol szintén nagyot alkotott, az pedig tagadhatatlan, hogy erre a minőségére nagyrészt akkortól figyelhetünk fel, amikor már Madridban játszik: az emberi kvalitások. Mind a külföldön élő magyarok, mint a külföldön vendégszereplő magyar sportolók - ha tehették, és engedték számukra - keresték a segítségét, társaságát, vagy ha nem keresték, sokszor akkor is megkapták. A futball pont ezekben az években kerül a média figyelmének középpontjába, és ennek a korszaknak az egyik legnagyobb sztárja, legeladhatóbb figurája épp az emberekkel mindig közvetlenül és kötetlenül érintkező Puskás volt.

Feltételezzük a segítőkészséget, az emberbaráti kapcsolatok ápolásának képességét Puskás nem Spanyolországban sajátította el, ott inkább csak sajátos hangsúlyt kapott lényének azon szelete, amely Puskást azzá a Puskássá tette, akit ma a világ ismer.

KILENCEDIK ÁLLÍTÁS: A KISAJÁTÍTÁSRÓL

Egy csapat, amelynek pofátlan képviselői nem röstellik agresszíven kisajátítani Puskás Ferenc nevét.

Érdekes állítás, mert rögtön felmerül kérdésként, hogy ki jogosult képviselni a Kispestet és a Honvédot, és ha már egyszer jogosult képviselni, akkor pontosan mi az, amit képviselhet? Jelenleg a klubnak van egy tulajdonosa, aki jogosult képviselni a Honvéd FC Kft-t, illetve annak érdekeit. Vele párhuzamosan vannak a klubnak szurkolói, akik jogosultak képviselni a klub történelmét, narratíváját, és ezen keresztül saját magukat, saját közösségüket. A klub jelenét nagyjából e két közeg alakítja, formálja, egymással fura kölcsönhatásban létezve.

¹⁰⁰ Élő-pontszám: Élő Árpád magyar származású amerikai fizikus által kidolgozott rendszer, amelynek lényege, hogy statisztikai módszerekkel állapítják meg egy-egy szereplő játékerejét. A sakkban 1970 óta használják, a többi sportágra azonban egyelőre csak lelkes statisztikusok próbálják meg átültetni.

¹⁰¹ <http://clubelo.com/05-02-1956/HUN> (utolsó elérés: 2016.02.04.)

¹⁰² <http://clubelo.com/05-02-1956/ESP> (utolsó elérés: 2016.02.04.)

¹⁰³ <http://clubelo.com/Stats/Highest> (utolsó elérés: 2016.02.04.)

A KLUB MAGA

A labdarúgás, és a futballtörténelem egyik alapelve - követve a normalitást - kimondja, hogy egyetlen játékos sem idegeníthető el azon kluboktól, amelyekben korábban szerepelt. Puskás Ferenc élete során mindössze két egyesületben és két válogatottban játszott, valamint négy földrész több csapatánál, illetve a magyar válogatottnál volt edző. Ezek a csapatok máig jogosultak arra, hogy Puskás Ferenc nevét használják, hiszen személye kisebb-nagyobb arányban a saját történelmüket jelenti. Vajon hogy nézne ki a Bp. Honvéd 1950-es bajnokcsapatának tablója Puskás Ferenc arcmása és neve nélkül¹⁰⁴?

Sokszor elhangzó, jelentős vád a Bp. Honvéddal szemben, hogy miért nem tett korábban lépéseket Puskás Ferenc tárgyi örökségének megszerzésére. Azonban vegyük észre, hogy már maga a felvetés is torz, gonosz dolog.

Puskás Ferenc tárgyi javai Puskás Ferencet és családját illetik, amíg azt át nem ruházzák, addig azok felett más nem rendelkezhet. 2000 előtt, a szellemileg teljesen ép Puskás képes volt arra az igen egyszerű dologra, hogy döntsön saját ingóságai sorsáról, és ha valakit meg szeretett volna ajándékozni egy-egy aprósággal, hát megtette. Azért keresni a társaságát, kuncsorogni, hogy valami leessen, minden, csak nem úriemberi dolog. 2000-et követően Puskás Ferenc mentális állapota rohamosan romlani kezdett, a külvilág egyre távolabb került tőle, így a javai feletti rendelkezés lehetősége is.

Puskás Ferenc nem tárgyakban, ingóságokban, forintokban létezik, ahogy azt maga Puskás is egész életével vallotta. Érdemes megvizsgálni, hogy a világ valaha volt egyik legismertebb labdarúgójaként idős korában milyen körülmények között élt, mekkora vagyont halmozott fel, és mennyi tárgyi emlékekkel rendelkezett. Puskás inkább adott, mint megtartott.

Eközben a kilencvenes-kétezres évek magyar labdarúgásának nihiljében vegetáló Kispest számára a mindennapok túlélése fontosabb volt, mint az, hogy erején felül vállaljon fel olyan hosszútávú kötelezettségeket, mint a birtokában nem lévő Puskás-hagyaték majdani gondozása. Eleve egy élő ember hagyatékának gondozására alapozni a saját jövőnket milyen erkölcsi alapállást jelenthet?

Máskülönben a Honvéd nem tud és nem is képes Puskással kapcsoltban lényegi tartalmakat kisajátítani a szó szoros értelmében. A kisajátításhoz szükséges volna az, hogy valamit valahonnan el lehessen vonni, például Puskást egy másik egyesülettől. Erre már csak azért is képtelen a Honvéd, mert ahhoz meg kellene, hogy tagadja saját történelmét, amelyben Puskás maga is egy jelentős szereplő, valamint nincs semmiféle jogalapja arra, hogy hazugnak merje nevezni Puskást, aki vele készített interjúk sorozatában vallotta be büszkén kötődését a klubhoz, a kerülethez, az itt élő és ide tartozó emberekhez.

A Bp. Honvéd a klub fenntartásával, a történelem és a név továbbvitelével így az egyik legméltóbb módon ápolja Puskás Ferenc szellemi örökségét. Talán nincs olyan új igazolás, aki első nyilatkozatai egyikében ne említené meg, hogy mekkora megtiszteltetés számára Puskás Ferenc egykori klubjában játszani, és bár lehet, sokszor ezek csak üres szavak, mégis jól mutatják, hogy ki és mi jut eszébe az embereknek először a Honvédról.

Ide tartozik továbbá, hogy a Bp. Honvéd jelenlegi vezetése elismeri, és sosem tagadta, mert nem tagadhatta, hogy Puskás Ferenc egyetlen magyarországi egyesülete a jogelőd Kispest és a Budapesti Honvéd volt. A Bp. Honvéd jelenlegi vezetése azt sem tagadta soha, hogy Puskás Ferenc a magyar

¹⁰⁴ Puskás disszidálását követően a hatalom megpróbálta kitörölni személyét a köztudatból, de olyan messzire még ők sem mentek, hogy például kihagyják az 1954-es vébén szereplő csapat névsorából, vagy ne említsék meg a világbajnoki döntőben lőtt gólját. Az arcmása valóban indexre került egy időre, és ha ahol nem volt feltétlenül szükséges, ott a nevét sem említették. *(Igaz, akkoriban még nem volt Puskás Ferenc örökösének saját licenckelző cége. - a szerző véleménye)*

társadalom számára egy és oszthatatlan, a kisember, aki közülünk érkezett, és aki mára talán a legismertebb magyarnak számít, akire közösen vagyunk és lehetünk büszkék. Egyedül a Bp. Honvéd tulajdonosa jelezte azt többször is, hogy számára nem túl rokonszenves a puskási hagyaték és hagyományápolás körül manapság megjelent emberek egy részének ténykedése¹⁰⁵.

MÁS KLUBOK

A korábbi évek gazdasági ámokfutását lezárva, 2006 nyarán George F. Hemingway egy érdekeltsége vette át a Bp. Honvédot üzemeltető céget, akkortájt, amikor a felcsúti akadémia

“(…) minden idők egyik legnagyobb futballistája, Puskás Ferenc (1927–2006) nevét vette fel, amit a nagy játékos özvegyének köszönhetünk. Puskás Ferencné – Orbán Viktor személyes kérésére – még Öcsi bácsi életében, 2006-ban járult hozzá, hogy a felcsúti, profi labdarúgók nevelésére alakult intézmény Puskás Ferenc nevét viselje.” (A névadó¹⁰⁶)

Érdekesség, hogy a névadóról szóló hosszabb anyagban egyetlen egyszer sem találjuk leírva a Bp. Honvéd nevét, és a Kispest is csak úgy jön elő, hogy Puskás Ferenc édesapja annál a klubnál volt edző. Ezzel szemben a Real Madridnak két említés jut, az Aranycsapat tagjai pedig nevekre lebontva, minieletrajzokkal képviseltetik magukat.

Alapítói köszöntőjében¹⁰⁷ Orbán Viktor miniszterelnök külön kiemeli Puskás Ferenc emberi tartását és hűségét a magyar nemzet iránt, így helyezve egészen fura környezetbe annak kérdését, hogy Puskás milyen mértékben volt és maradt hűséges a tágabb közegén (nemzet) túl a szűkebbhez - Kispesthez, és a kispesti labdarúgáshoz.

Puskás leválasztása nevelőegyesületéről, életútja egy jelentős részének tagadása, elhallgatása olyan kérdéseket vet fel, hogy a dehistorizáció és rehistorizáció ezen folyamata honnan hova tart Felcsúton?

A SZURKOLÓK

A Kispestnek, a Bp. Honvédnak jelenleg azért is létezhetnek szurkolói, mert Puskás Ferenc és társai a Kispestben futballoztak. A környékbeli fiatalokra épülő korabeli klubmodell nem csupán évről-évre átörökítette magát a bajnokság élvonalában, de a második világháborút követő évekre kitermelt egy olyan nemzedéket, amely saját jogon volt képes elhódítani a bajnoki címet.

Ha nincs ez az eredményesség, ha a Kispest tartja a korábbi átlagát, és legfeljebb gyenge középcsapat, akkor vidékinek számítva ki tudja milyen sors várt volna rá a futball totális államosítását követően. Egy gyenge klub könnyedén kerülhetett volna a Kispesti Textilgyár (Kistext), vagy a szintén kispesti Vörös Csillag Traktorgyár védnöksége alá, talán hosszú évekre bebetonozva magát a másod-harmadosztályba, hogy a rendszerváltás környékén megszűnjék, ahogy az több, korábban neves egyesülettel történt¹⁰⁸.

¹⁰⁵ George F. Hemingway Szöllősi Györgyről: <http://www.nb1.hu/hirek/szomoru> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

¹⁰⁶ A felcsúti akadémia saját honlapján külön kiemeli, hogy a névhasználat kérdését még Puskás Ferenc életében rendezték. Puskás Ferenc hosszan tartó betegség után, 2006. november 17-én hunyt el. http://www.puskasakademia.hu/puskas_akademia/mcs1/a_nevado_puskas_ferenc (utolsó elérés: 2016.02.09.)

¹⁰⁷ http://www.puskasakademia.hu/puskas_akademia/mcs1/az_alapito_koszontoi (utolsó elérés: 2016.02.09.)

¹⁰⁸ Egyes legendák szerint felmerült, hogy a nyomdászok védnöksége alá kerül a klub, ami ismerve a korszak meghatározottságait, szintén vesztére lett volna. A nyomdászok, a nyomdaiparban dolgozók lettek később a munkásarisztokrácia jelzőjével megbélyegzettek, és mint szociáldemokratákat a későbbiekben úgy is kezelték, mint

Az pedig már a történelem szerencsés, vagy megítéléstől függően szerencsétlen összjátéka, hogy Puskás és társai az eredményes játékkal komoly részt vállaltak abból, hogy a klubnak ilyen hatalmas kérője legyen, és így fennmaradhasson, Kispesten maradhasson, és ők a továbbiakban is együtt futballozhassanak.

A ma szurkolója tehát Puskásban nem csak a kispesti legendát, a góllövőt, a klub egyik legeredményesebb korszakának egyik hőst látja, hanem azt a srácot, akinek sokat jelentett a környék, a barátok, a társak és a klub, ahol játszott. Innen nézve az élő Puskás egy a szurkolói azonosság- és csoporttudatot alakító és formáló rítusok közül. Puskás Kispesten egy szentség, ami nélkül értelmezhetetlen volna a kispestiség fogalma, ellenben Puskás ennek a kispestiségnek csak szükséges, de nem elégséges feltétele. Puskás a legegyszerűbb és legbefogadhatóbb ikon, amit kifelé meg lehet mutatni, ha az önazonosságot próbáljuk kifejezni, ha arról van szó, ki hova tartozik. Puskás így a körön kívüliek számára is egyet jelent a Kispesttel, a Honvéddal.

A MAGYAR TÁRSADALOM

Továbbhaladva az előző gondolatmeneten, a kispesti szurkolók által képviselt Puskás-kultusz elismertségén túl, a magyar társadalom is képes a saját, szinte népmesei hőst beelátni Puskásba. A semmiből induló és a világot meghódító kisember toposza. Puskást ebben a társadalomban illik ismerni, sőt, illik elismerni.

Hogy ki és mennyire van képben Puskás legendájával, történetével, az egyénekenként, léhelyzetekenként eltérő, de az különösebb kutatás nélkül kijelenthető, hogy a Puskást ismerők jelentős része Puskást az Aranycsapaton túl a Kispesthez vagy a Honvédhoz köti. Számukra Kispestet Puskás helyezte fel a térképre.

A magyar társadalomban az Aranycsapat jelensége hasonló szerepet tölt be, mint Kispesten Puskásé. A valaha volt sikerkorszak, a régi dicsőség, a magyar virtus, vagyis minden, amit szeretnénk elérni, de vagy nem teszünk érte eleget, vagy egyszerűen mert képtelenek vagyunk rá. Puskás és az Aranycsapat a társadalom számára a nagyságot, az origót jelenti, hasonlóan Szent István vagy Mátyás király kultuszához. Talán nem véletlen, hogy annyi legenda, mese született e három személyről az idők során.

A Bp. Honvédnak és a Bp. Honvéd szurkolóinak tehát nem érdeke, és nem is szándéka kiemelni Puskást a magyar társadalom közös tudatából, mert annak ugyanúgy részesei. Puskás mást jelent a mikro-, és mást a makroközösség szintjén. Egészen szélsőséges következtetést levonva akár azt is állíthatnánk, hogy Puskás kisajátításával vádolni a Honvédhoz köthető embereket egyben a magyar társadalomból való kizárásukat, kirekesztésüket jelenti, a nem magyar címkéjével való megbélyegzést.

A VILÁG

Puskás Ferenc nem csupán Magyarország térképére helyezte fel Kispestet, hanem a világ mentális térképére is a magyar labdarúgást. Hiába ismerték és tartották Olaszországban önálló minőségnek már a háború előtt a magyar edzőket, hiába közismert Guttman Béla¹⁰⁹ világhírű tréner Benficát

a hozzájuk társított, és az 1948 után a kommunisták által beszipantott Szociáldemokrata Párt képviselőit, szimpatizánsait.

¹⁰⁹ Guttman 1947-48-ban a Kispest edzőjeként negyedik helyen végzett csapatával, majd az elfogadott narratíva szerint összeveszett az ifjabb Puskással, és távozott a klubtól. A későbbiekben nem vállalt több szerepet a magyarországi labdarúgásban, és legnagyobb sikereit külföldön, Portugáliában éri el. 1956-57-ben egy rövid időre csatlakozik a Honvéd nem engedélyezett dél-amerikai túrájához, de Európába már nem tér vissza a csapattal, helyette inkább Brazíliában marad, és egyes futballteoretikusok szerint ő vezet be arrafelé a 4-2-4-es felállást, amellyel két év múlva világbajnoki címet nyer a brazil válogatottnak.

sújtó átka¹¹⁰, hiába az 1938-as világbajnoki ezüstérem, a valódi figyelem futballunk iránt az ötvenes évek elejétől, a magyar válogatottnak volt köszönhető. 1956-ot követően ennek a válogatottnak több játékosa is külföldön maradt, és a világfutball kibontakozásának hőskorában szerepel olyan nagy egyesületekben, mint a Real Madrid, illetve a Barcelona.

Ha megnézzük, hogy kik nyerték ezekben az években a France Football Aranylabdáját, valamint a listákon milyen előkelő helyen találunk magyar játékosokat, akkor máris egyértelműnek tűnik – az a ma emberének egészen hihetetlenül hangzó – állítás, hogy akkoriban a magyar futball és Puskás valóban a világszínvonalat képviselte.

(3. táblázat) Aranylabdások, valamint a magyar helyezettek 1956 és 1961 között:

év	nyertes	magyarok helyezései
1956	Stanley Matthews	Puskás (4.), Bozsik (6.), Kocsis (8.)
1957	Alfredo di Stéfano	Kubala (5.), Bozsik (9.) Grosics (12.), Kocsis (20.)
1958	Raymond Kopa	
1959	Alfredo di Stéfano	Tichy (6.), Puskás (7.), Grosics (13.), Bundzsák (13.), Albert (20.)
1960	Luis Suarez	Puskás (2.), Sándor (13.), Göröcs (13.)
1961	Omar Sivori	Puskás (5.), Grosics (10.), Tichy (28.)

1956-ban adják át először az Aranylabdát, és ne legyenek kétségeink afelől, hogy ha az első években ennyi magyart találunk a lista elején, akkor ezek a játékosok ne lettek volna ismertek már 1956 előtt is. A világ pontosan számon tartotta és helyén kezelte a magyar labdarúgás játékerejét, egyre több országban és csapatnál veszik át a Magyarországról induló új taktikai formációt, a WM-rendszer egy átalakított variánsát¹¹¹.

Eközben mind a magyar válogatott, mind klubcsapataink bejárják Európát, mintegy megmutatva a hagyományos futballnemzeteknek, hogy hol tarthat a modern labdarúgás, ha egyszerre van jelen benne a szellemi tőke és a játékosanyag minősége. Puskás nemes egyszerűséggel a futball első világsztárjainak egyike lesz ekkor, és ahogy az lenni szokott a legendaképzés történelmiségét vizsgálva, az első legendák mindig nagyobb legendák, így Puskás kultusza máig él.

Hogy mennyire, ahhoz álljon itt a Honvéd ajándékboltjának közleménye:

”(...) Néhány hete ígértük, hogy oldalunk a Budapest Honvéd Ajándékbolt oldal magyarul és angol nyelven is elérhető lesz.

Ezt az ígéretünket szeretnénk betartani annál is inkább, mert nagyon sokan rendelnek tőlünk külföldről és a héten is volt erre példa. Azzal tisztában vagyunk, hogy ez talán most nem jelenlegi csapatunk miatt van, talán még mindig Puskás Ferenc miatt.

¹¹⁰ Guttman a Benfica edzőjeként a második BEK-trófea megszerzése után többletprémiumot kért, amit nem adtak meg neki. Erre válaszul felmondott, és *megátkozta* a klubot, hogy soha többé nem nyer európai kupát. Azóta a Benfica nyolc döntőbe jutott be, és kivétel nélkül mindegyikben vereséget szenvedett.

¹¹¹ A változás és újítás pontos mibenlétét például Hegedűs Henrik (heinrich) szakíró itt tárgyalja részletesebben: http://nst.blog.hu/2010/04/11/a_jatekrendszerek_fejlodesei (utolsó elérés: 2016.02.10.)

A lényeg a lényeg, hogy sokan keresnek minket külföldről, de állunk elébe. (...)" (a Bp. Honvéd ajándékboltjának közleménye - 2016.02.08.¹¹²)

A világban, ha valaki Puskás neve iránt érdeklődik, akkor mindig és minden körülmények között bele fog futni a Honvéd nevébe. Itt vissza is kanyarodhatunk az ötödik (*Puskás neve mögé bújó klub*) és hatodik (*nevében sincs köze hagyományaihoz*) állításokhoz, mert láthatjuk, a Honvéd passzív félként is Puskáshoz társult a világ szeme előtt, ahogy a futball hőskorának egy kultusza is hozzátapad a nevéhez – szintén passzív szereplőként.

A Honvéd tehát mind a saját, mind a Puskáson keresztül írott történelmével jelentős helyet foglal el a világ futballtörténelmében, és annak a kultusznak a megszületésében, amely máig körbelengi a labdarúgást.

TIZEDIK ÁLLÍTÁS: A NÉVRŐL

Egy csapat, amelynek a neve: Honvéd.

Kilenc állításon haladtunk végig, és talán nyugodtan állíthatjuk, hogy a Honvéd nem pusztán egy klub neve, hanem annál jóval többet jelentve, egy önálló életre kelt fogalom. A Kispest és a Honvéd, bár történelme során többször is játéka volt a hatalomnak¹¹³, fennállása 107 éve alatt mégis bizonyította, hogy saját jogán szabad és kell is egy lapon említeni a nála jóval eredményesebb Ferencvárossal, MTK-val, Újpesttel.

Ahogy a hatalmas ellenszélben végig talpon maradó külvárosi Kispestre, úgy a mammutméretűre felhízlalt Honvédra is méltán lehet büszke minden szurkolója. Amíg Olajkár, Nemes-Nehadoma, Puskás, vagy manapság Botka Endre a lokalitást, addig Kárpáti Rudolf, Rózsavölgyi István, Török Ferenc, Kajdi János, Dávid Kornél, Kovács Katalin azt a felhalmozott tudást képviselte és képviseli máig, amivel ez a klub járult hozzá magyar sport nemzetközi összehasonlításban is elképesztő sikerességéhez.

A modern Honvédot meg lehet próbálni összemოსni Rákosi személyével, meg lehet próbálni befeketíteni, a létezése alapjait megkérdőjelezni, de kérjük, mindezt legközelebb úgy tegye a kedves neve elhallgatását kérő vádló, hogy közben a szemébe néz annak a több ezer gyermeknek, aki valaha ebben az egyesületben sportolt, és sportol ma is, annak a több ezer szurkolónak, aki máig kitart a név mellett, és hangosan kimondja: *ti mind rákosisták vagytok*.

Mi honvédosok vagyunk, és büszkék rá.

¹¹² <https://www.facebook.com/honvedshop/posts/817404508386675> (utolsó elérés: 2016.02.09.)

¹¹³ 1950 és 1990 között a bajnoki címek a következőképp oszlottak meg: Újpesti Dózsa (11), Bp. Honvéd (10), FTC (6), Vasas (6), MTK (4), Győr (3), Csepel (1)

BIBLIOGRÁFIA

ONLINE ELÉRHETŐ CIKKEK, TARTALMAK

Bp. Honvéd Online - www.honvedfc.hu

Csak a Kispest! szurkolói blog - csak.taccs.hu

Ezer év törvényei - www.1000ev.hu

Football Club Elo Ratings - clubelo.com

Fradi Múzeum a Hungaricanán - library.hungaricana.hu/hu/collection/muze_fradi/

Magyarfutball.hu - www.magyarfutball.hu

Nemzeti Labdarúgó Archívum - www.nela.hu

Puskás Akadémia - www.pfla.hu

Tempó Fradi! - www.tempofradi.hu

Egy politikai torzszülött klub sajátítaná ki Puskás nevét (in: FourForuTwo magyar kiadás, <http://www.fourfourtwo.hu/hirek/magyarorszag/bp.-honved/egy-politikai-torzszulott-klub-sajatitana-ki-puskas-nevet>, utolsó elérés: 2016.02.07.)

Gaszó István (végh hanta), 2012: A sosemlett harmadik nagycsapat (befejezetlen kézirat, in: Csak a Kispest! blog, <http://csak.taccs.hu/2012/04/19/a-sosemlett-harmadik-nagycsapat/>, utolsó elérés: 2016.02.07.)

Hadas Miklós, Karády Viktor, 1995: Futball és társadalmi identitás. Adalékok a magyar futball társadalmi jelentéstartalmának történelmi vizsgálatához (in: Replika 1995/6., <http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/1718/hadas.htm>, utolsó elérés: 2016.02.07.)

maribor_, 2014: Osztálynapló - Kardos József (a szerző álnevet használ, in: Válogatott blog, http://valogatott.blog.hu/2014/03/29/osztalynaplo_kardos_jozsef, utolsó elérés: 2016.02.07.)

Nagy Béla, 1992: Ranevú rangadókkal (Budapest, 1992, http://library.hungaricana.hu/hu/view/Fradifutballmuz_08/?pg=0&layout=s, utolsó elérés: 2016.12.18.)

Rákosi, Puskás, forradalom (in: Múlt-kor, 2013., http://mult-kor.hu/20131125_rakosi_puskas_forradalom?print=1, utolsó elérés: 2016.02.07.)

Sarusi Kiss Béla, 2001: A "sportbéke" vége (in: XX. századi történeti források, 2001/3., http://www.archivnet.hu/pp_hir_nyomatat.php?hir_id=400, utolsó elérés: 2016.02.07.)

Szegedi Péter, 2003: A magyar futball európai expanziója (in: Szociológiai szemle, 2003/2., http://www.szegedi.in/publi/tanulmanyok/2003_2_szociologiaiszemle_expanzio.pdf, utolsó elérés: 2016.02.07.)

Szegedi Péter, 2011: A magyar labdarúgás születése (in: Múlt-kor, 2011/tél, http://www.szegedi.in/publi/publicisztika/2011_tel_mult-kor_a_magyar_labdarugas_szuletese.pdf, utolsó elérés: 2016.02.07.)

ONLINE NEM ELÉRHETŐ KÖNYVEK, TANULMÁNYOK, FILMEK

Dénes Tamás, Sándor Mihály: Baj-nok-csa-pat! (Campus Kiadó, 2011)

Fodor Henrik, dr.: Az MTK története 1888-1913 (Minerva, 1913)

Földessy János, dr.: A magyar labdarúgás 60 éve (Sport Lap- és Könyvkiadó, 1958)

Koltai Gábor: Puskás Öcsi (1985 - film)

Hoppe László: Labdarúgó bajnokságaink (Sport, 1970)

Majtényi György: Czibor, Bozsik, Puskás. Futball és társadalmi legitimáció az ötvenes években (in: *Sic Itur ad Astra*, 2011/62.)

Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében (Osiris Kiadó, 2005)

POST

A dolgozat első verziójának szövegét 2016. február 10-én zártam le. A későbbiekben esetlegesen alkalmazandó változtatások, kiegészítések után, amennyiben a tartalmat lényegében nem módosítják, úgy az új dokumentumot alverziószámokkal fogom ellátni, és közzéteszem az eredeti dokumentum megjelenésének helyén.

A szerző sokadgenerációs szurkolója a Honvédnak, és szerkesztője a Csak a Kispest! néven íródo szurkolói blognak.

A dolgozattal kapcsolatos észrevételeket a következő e-mail címen lehet megtenni: hanta@taccs.hu

~

Gaszó István

Bp., 2016.02.10. – v1.0

~

Verziótörténet

v1.1 – Néhány apróbb elgépelés javítása. (2016.02.11.)

v1.2 – Elütések, pontatlanságok javítása. Frissítés a Hungaricana archívumába idő közben felkerült Fradi Múzeum anyagaival. (2016.02.18.)